

TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM-ĐẠI HỌC HUẾ

KHOA: GIÁO DỤC MẦM NON

TIỂU LUẬN

**ĐỀ TÀI: Thực trạng giáo dục đạo đức cho trẻ Mẫu
Giáo thông qua các tác phẩm văn học tại trường
Mầm non 1 và Mầm non Hoa Mai - TP.Huế**

GV HƯỚNG DẪN: ThS. TRẦN THỊ THỦY THƯƠNG NGỌC

SV THỰC HIỆN: NGUYỄN THỊ MƠ

MSV: 18S9021074

MÔN: GIÁO DỤC HỌC MẦM NON

KHÓA: 2018-2022

LỜI CẢM ƠN

Lời đầu tiên, Em xin gửi lời cảm ơn chân thành đặc biệt tới Cô ThS. TRẦN THỊ THỦY THƯƠNG NGỌC, trong quá trình học tập và tìm hiểu bộ môn Giáo Dục học mầm non, em đã nhận được sự quan tâm, giúp đỡ nhiệt tình, tâm huyết của Cô. Cô là người đã hướng dẫn và giúp em tích lũy được thêm nhiều kiến thức để làm hành trang cho con đường trông người sau này của mình. Thông qua bài tiểu luận này, em xin trình bày những vấn đề mà bản thân đã tìm hiểu về vấn đề mình quan tâm

Trong quá trình hoàn thiện bài tiểu luận, không tránh khỏi những khó khăn, hay thiếu sót, bản thân em rất mong nhận được những đóng góp của Cô hơn nữa, để bài tiểu luận của em được hoàn thiện hơn. Và để bản thân em lấy kinh nghiệm cho những bài tiểu luận hoặc khóa luận sau này.

Kính chúc Cô sức khỏe và hạnh phúc trên con đường giảng dạy của mình.

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài
2. Mục đích nghiên cứu
3. Khách thể và đối tượng nghiên cứu
  - 3.1 Khách thể nghiên cứu
  - 3.2 Đối tượng nghiên cứu
4. Nhiệm vụ nghiên cứu
5. Câu hỏi và giả thuyết khoa học
  - 5.1 Câu hỏi nghiên cứu
  - 5.2 Giả thuyết nghiên cứu
6. Phạm vi nghiên cứu
7. Phương pháp nghiên cứu

CHƯƠNG 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU

- 1.1 Lịch sử nghiên cứu vấn đề
  - 1.1.1 Ngoài nước
  - 1.1.2 Trong nước
- 1.2 Giáo dục đạo đức
  - 1.2.1 Khái niệm
  - 1.2.2 con đường và phương giáo dục đạo đức
  - 1.2.3 giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo
- 1.3 Đặc điểm tâm sinh lí của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

CHƯƠNG 2: GIÁO DỤC ĐẠO ĐỨC CHO TRẺ MẪU GIÁO THÔNG QUA CÁC TIẾT HỌC CHO TRẺ LÀM QUEN VỚI TÁC PHẨM VĂN HỌC

2.1. NHỮNG ĐẶC ĐIỂM TÂM LÝ CỦA TRẺ MẪU GIÁO LIÊN QUAN ĐẾN VIỆC TIẾP NHẬN TÁC PHẨM VĂN HỌC

2.1.1. Trẻ em lứa tuổi mẫu giáo giàu xúc cảm và tình cảm

2.1.2. Trí tưởng tượng phong phú, bay bổng

2.1.3 Tư duy trực quan hình tượng

2.2 Vai trò và ý nghĩa của tác phẩm văn học đối với giáo dục đạo đức

2.2.1 Vai trò

2.2.2 Ý nghĩa

2.3 Nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học”

2.3.1 Giáo dục lòng nhân ái cho trẻ

2.3.2 Giáo dục quan hệ bạn bè, xây dựng lớp đoàn kết thân ái

2.3.3 Giáo dục những quy tắc lễ phép, hành vi có văn hóa và những tính tốt

2.4 Các phương pháp dạy học thường được sử dụng trong tiết học “Cho trẻ làm quen tác phẩm văn học” nhằm giáo dục đạo đức

2.4.1 phương pháp đọc, kể diễn cảm

2.4.2 phương pháp đàm thoại

2.4.3 Phương pháp trực quan

2.4.4 Phương pháp đưa trẻ vào hoạt động văn học

2.5 Thực trạng nội dung và phương pháp giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học” của trường Mầm Non I và Mầm Non Hoa Mai

2.5.1 Thực trạng nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học”

2.5.2 Thực trạng sử dụng các phương pháp dạy học trong các tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học” nhằm giáo dục đạo đức cho trẻ

CHƯƠNG 3: BIỆN PHÁP NÂNG CAO KẾT QUẢ GIÁO DỤC ĐẠO ĐỨC CHO TRẺ MẪU GIÁO THÔNG QUA CÁC TIẾT HỌC “CHO TRẺ LÀM QUEN VỚI TÁC PHẨM VĂN HỌC”

3.1 Nguyên nhân

3.2 Giải pháp

3.2.1 đối với nhà trường

3.2.2 Đối với giáo viên

3.2.3 Đối với phụ huynh

KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ

1. Kết luận

2. Kiến nghị

TÀI LIỆU THAM KHẢO

PHỤ LỤC

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Hiện nay dưới tác động mạnh mẽ của thế giới công nghệ, thế giới của thời đại 4.0, giá trị đạo đức truyền thống trong xã hội đang vận động và biến đổi. Bên cạnh những giá trị mới gắn liền với xã hội hiện đại, nhiều giá trị đạo đức đã bị giảm sút và đang có nguy cơ bị mai một. Trên thực tế đã rất nhiều dấu hiệu khủng hoảng đạo đức xâm nhập vào đời sống gia đình, trường học, và nhất là lớp thanh thiếu niên. Đứng trước những vấn đề suy thoái đạo đức trong xã hội, là một người làm giáo dục, chúng ta phải thật sự quan tâm đến vấn đề này sát sao hơn nữa và đặc biệt là với vai trò một giáo viên mầm non tương lai. Truyền thống lâu đời nay của cha ông chúng ta cũng rất coi trọng việc giáo dục đạo đức, xem đây là việc làm hàng đầu trong quá trình giáo dục. Như Bác Hồ đã từng dạy chúng ta: “Có đức mà không có tài là người vô dụng, có tài mà không có đức làm việc gì cũng khó.” và mục tiêu của giáo dục mới hiện nay Điều 22- Luật giáo dục, 2005 là :giúp trẻ phát triển toàn diện về 5 mặt đó là Đức, trí, thể, mỹ và lao động.

Phẩm chất đạo đức mang ba yếu tố cơ bản: những tình cảm đạo đức, những thói quen hành vi đạo đức và những ý niệm đạo đức. Ý niệm đạo đức là những ý niệm về tốt, xấu, về sự trung thực, sự khiêm tốn, tính cần cù, tình bạn, lòng dũng cảm, tinh thần trách nhiệm... Để hình thành những phẩm chất đạo đức này, văn học nghệ thuật là một phương tiện hữu hiệu. Việc giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua tác phẩm văn học là thông qua những tác phẩm văn học trong nước hay nước ngoài, những câu chuyện cổ tích hấp dẫn, những câu chuyện thần thoại,... từ đó hướng trẻ đến cái thiện, cái tốt, cái đẹp, hình thành lòng yêu con người, yêu quê hương đất nước cũng được nảy sinh từ đó. Tác phẩm văn học là một hình tượng thơ ca dễ ăn sâu vào lòng người và từ đó các hình ảnh, hình tượng trong thơ ca sẽ khắc sâu vào tâm trí trẻ như các hình ảnh của Cô Tấm, Thạch Sanh, Ông Bụt, Cô Tiên,... thông qua đó để giáo dục trẻ đạo đức. Qua vẻ đẹp của thiên nhiên đất nước, những hành động tình cảm cao quý của con người thể hiện trong tác phẩm sẽ giáo dục trẻ tình yêu Tổ quốc, yêu nhân dân, ý thức giữ gìn bảo vệ cây xanh, có cách đối xử hiền từ đối với mọi sinh vật trên trái đất, xác lập hành vi thái độ của con người

đối với các hiện tượng của đời sống. Về những vấn đề này, chúng ta có thể tìm thấy rất nhiều trong những áng ca dao, những bài thơ, những đoạn văn, những câu chuyện dành cho trẻ. Thông qua mỗi câu chuyện trẻ sẽ hiểu được thêm về thế giới xung quanh như ở hiền sẽ gặp lành, hay làm điều xấu sẽ bị trừng phạt, từ những câu chuyện đó làm cho trẻ có tinh thần tự thôi thúc bản thân cao, hình thành cho trẻ những bài học, trải nghiệm, đặc biệt là những trẻ MGL đang chuẩn bị hành trang bước vào lớp 1 là một điều hết sức cần thiết.

Song thực trạng giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các tác phẩm văn học hiện nay chưa được xem trọng hay chỉ dạy theo một cách qua loa, không chú trọng nhiều về giáo dục đạo đức cho trẻ. Vì vậy em quyết định chọn đề tài: **“Thực trạng giáo dục đạo đức cho trẻ Mẫu Giáo thông qua các tác phẩm văn học tại trường Mầm non 1 và Mầm non Hoa Mai - TP.Huế”** làm đề tài nghiên cứu của mình.

2. Mục đích nghiên cứu

Từ việc nghiên cứu thực trạng giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các tiết học *Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học* để hiểu thêm về vấn đề giáo dục đạo đức cho trẻ ở các trường Mầm non, từ đó đề xuất một số biện pháp.

3. Khách thể và đối tượng nghiên cứu

3.1 Khách thể nghiên cứu

Các phương tiện giáo dục đạo đức cho trẻ

3.2 Đối tượng nghiên cứu

Giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua tác phẩm văn học

4. Nhiệm vụ nghiên cứu

- Nghiên cứu giáo dục đạo đức thông qua tác phẩm văn học của trường MN Hoa Mai, Thành phố Huế.

- Nghiên cứu thực trạng dạy trẻ làm quen với tác phẩm văn học của trường MN Hoa Mai, Thành phố Huế.

- Nghiên cứu, đề xuất biện pháp nâng cao hiệu quả giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua tác phẩm văn học .

5. Câu hỏi và giả thuyết khoa học

5.1 Câu hỏi nghiên cứu

Giáo viên sử dụng các nội dung và phương pháp giáo dục đạo đức cho trẻ như thế nào?

Giáo viên có thường lồng ghép việc giáo dục đạo đức ở các hoạt động khác hay không?

Giáo viên có hiểu được tầm quan trọng của tác phẩm văn học đối với việc giáo dục đạo đức cho trẻ hay không?

5.2 Giả thuyết nghiên cứu

Mặc dù giáo viên đã hiểu được tầm quan trọng của tác phẩm văn học đối với việc giáo dục đạo đức cho trẻ, và sử dụng các nội dung, phương pháp khá phù hợp, có lồng ghép trong các hoạt động khác. Nhưng chỉ ở mức độ nhất định, chưa thực sự đi sâu, hay còn khá mơ hồ về giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học”

5. Phạm vi nghiên cứu

4.2.1 Phạm vi về nội dung nghiên cứu

Khi nghiên cứu về Thực trạng Giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các tác phẩm văn học. Tôi muốn làm rõ giáo viên đã giáo dục đạo đức cho trẻ như thế nào thông qua tác phẩm văn học. Nhận thức của giáo viên về vai trò, nội dung và phương pháp Giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các tác phẩm văn học.

4.2.2 Phạm vi về địa bàn nghiên cứu

- Quan sát trên khoảng 200 trẻ của cả 2 trường
- Trường Mầm non Hoa Mai, Mầm non I. Thành Phố Huế

7. Phương pháp nghiên cứu

7.1 Nhóm phương pháp nghiên cứu lí luận

- Phương pháp đọc sách và tài liệu

7.2 Phương pháp nghiên cứu thực tiễn

- Phương pháp khảo sát, điều tra
- Phương pháp quan sát
- Phương pháp tổng kết kinh nghiệm

CHƯƠNG 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU

1.1 Lịch sử nghiên cứu vấn đề

Văn học trẻ em hay văn học thiếu nhi hiểu theo nghĩa hẹp thì nó là các tác phẩm dành riêng cho các em thiếu nhi. Ở khắp nơi trên thế giới, trẻ em đang ngày càng được quan tâm, văn học viết cho các em ngày càng được coi trọng. Và lần lượt các tác phẩm ấy ra đời để phục vụ thông qua việc dùng lời văn, câu chuyện ấy để giáo dục các em thiếu nhi như: truyện cổ Adersen, truyện ngắn của L.Tônxtôi, truyện ngắn của Pêrôn, truyện ngụ ngôn của La Phông-ten,...đó là những tác phẩm nước ngoài ra đời để phục vụ các em rất sớm. Với mỗi dân tộc văn học viết cho các em với những nét văn hóa riêng, nhưng đều gặp nhau ở mục đích nhân văn. Mỗi tác phẩm có một nét giáo dục riêng nhưng đều hướng tới cái tốt, cái đẹp, cái cao quý, lòng yêu thương trong cuộc sống. Ở Việt Nam đầu thế kỉ XX bắt đầu xuất hiện các tác phẩm viết cho thiếu nhi, nhưng phải sau Cách mạng tháng tám năm 1945 nền văn học mới được chính thức hình thành. Và cũng với mục đích giáo dục cho các em, nền văn học đã đang và dần hoàn thiện trên con đường chuyển mình của nền văn học nói chung. Vấn đề giáo dục đạo đức cho trẻ nói chung đặc biệt là giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các tác phẩm văn học dành cho thiếu nhi nói riêng được các nhà giáo dục và những nhà cầm bút sáng tác cho các em đang đặc biệt quan tâm.

Trên thế giới đã có rất nhiều nhà giáo dục quan đến việc phát triển đạo đức cho trẻ thông qua tác phẩm văn học như: N.Krupxkaia, Uxôrô,... Ở Việt Nam việc giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua tác phẩm văn học cũng đang được chú trọng.

Nhấn mạnh đến việc giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua truyện, thơ, tác giả **Nguyễn Thu Thủy** trong cuốn *Giáo dục trẻ mẫu giáo thông qua truyện và thơ* đã khẳng định tầm quan trọng của văn học đối với giáo dục đạo đức cho trẻ: “*Thông qua các nhân vật trong tác phẩm văn học, trẻ nhận thức được khái niệm đạo đức, trẻ bộc lộ tình cảm đạo đức đúng mức đối với các nhân vật, và lấy đó làm bài học cho việc cư xử của mình*”. Cũng như tác giả **Nguyễn Hà Kim Giang** trong giáo trình *Phương pháp cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học* nhấn mạnh: “*Có thể nói, những ấn tượng trẻ thu được trong những năm tháng đầu tiên của cuộc đời qua tác phẩm văn học rất sâu sắc, nhiều ấn tượng vẫn được lưu giữ trong tình cảm, ý thức suốt đời người. Trẻ*

*em rất nhạy cảm với nội dung giáo dục đạo đức trong tác phẩm văn học,... Giáo dục đạo đức là một trong những mặt quan trọng của sự phát triển nhân cách.”. cùng quan điểm này nhà nghiên cứu văn học thiếu nhi **Lã Thị Bắc Lý** trong chuyên luận Văn học thiếu nhi với giáo dục mầm non có viết: “*Bằng cách này hay cách khác , văn học luôn vì con người và hướng con người tới những tình cảm tốt đẹp. Văn học thiếu nhi cũng vậy, các sáng tác cho các em luôn phản ánh những cái tốt, cái đẹp, nhằm giáo dục lòng nhân ái cho các em,... Giáo dục lòng nhân ái cho các em là cơ sở hàng đầu giúp trẻ xác lập được các mối quan hệ tích cực với môi trường xung quanh và cuộc sống để từ đó trẻ có thể phát triển nhân cách một cách toàn diện”.**

Không chỉ các nhà nghiên cứu mà những tác giả trực tiếp cầm bút cũng rất quan tâm, dành tâm huyết để cho văn học thiếu nhi trong giáo dục đạo đức cho các em được phát triển tốt hơn. **Trần Hoài Dương** nhà văn suốt đời dành tâm huyết cho văn học thiếu nhi tâm niệm: “*Tôi chất lọc từ cuộc sống ngổn ngang bề bộn những gì tinh túy nhất, trong ngần nhất. Để viết cho các em, tôi đến với văn học thiếu nhi như một thứ Đạo. Viết là để đem lại lòng yêu thương và vẻ đẹp tuyệt vời của văn chương cho trẻ nhỏ. Tôi hi vọng những trang viết của tôi không chỉ dành riêng cho các em đọc mà cho tất cả những ai muốn có những giây phút sống bình yên trong thế giới trắng trong của các đẹp và thánh thiện”.* Và một số tác giả khác như Ngô Quân Miện,... cũng cùng quan điểm như thế về tầm quan trọng của việc giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua tác phẩm văn học.

1.2 Giáo dục đạo đức

1.2.1 Khái niệm

- *Khái niệm Giáo dục* là sự hình thành có mục đích và có tổ chức những sức mạnh về thể chất và về tinh thần của con người, hình thành thế giới quan, bộ mặt đạo đức và thị hiếu thẩm mỹ cho con người.

- *Khái niệm Giáo dục đạo đức* là một bộ phận quan trọng có tính chất nền tảng của giáo dục nhân cách con người mới. Giáo dục đạo đức là quá trình lâu dài, được diễn ra ngay từ khi còn thơ bé cho đến khi trưởng thành, thậm chí suốt đời.

Đối với trẻ thơ, giáo dục đạo đức là quá trình tác động sư phạm có mục đích, có kế hoạch nhằm trang bị cho trẻ những hiểu biết sơ đẳng về những yêu cầu của chuẩn mực hành vi đạo đức trong các mối quan hệ ứng xử, rèn cho trẻ có tình cảm, hành vi ứng xử đúng đắn với các mối quan hệ hàng ngày. Dựa trên cơ sở đó hình thành cho trẻ những phẩm chất đạo đức, xứng với truyền thống của con người Việt Nam.

1.2.2 Con đường và phương tiện giáo dục đạo đức

- Con đường Giáo dục đạo đức

Đạo đức tồn tại trong mọi lĩnh vực hoạt động của đời sống con người. Nó có thể tồn tại ở dạng ý thức xã hội bao gồm các tri thức, khái niệm, chuẩn mực, phẩm chất đạo đức, các xúc cảm tình cảm và các đánh giá đạo đức. Với tư cách là một mặt hoạt động xã hội, đạo đức bao gồm các hành vi đạo đức. Đó là những hành động do động cơ đạo đức thúc đẩy như làm từ thiện, giúp đỡ người khác... Kết quả của hành vi đạo đức được đánh giá theo các phạm trù đạo đức xã hội như tốt, xấu, thiện, ác... Dù đạo đức tồn tại dưới hình thái nào, nếu được cá nhân ý thức đầy đủ và có định hướng đúng, biết thể hiện, vận dụng vào các quan hệ đạo đức (với xã hội, với người khác, với bản thân) đều có tác động đến sự hình thành mặt đạo đức của con người. Từ sự tồn tại của đạo đức như vậy, việc giáo dục đạo đức có thể được thực hiện bằng hai con đường cơ bản sau:

+ Bồi dưỡng, nâng cao nhận thức giáo dục đạo đức, làm phát triển ý thức công dân ở học sinh thông qua dạy học, nhất là các môn có liên quan như giáo dục công dân, văn học, lịch sử. Ví dụ, học sinh sẽ học tập được các nét tính cách tốt đẹp của các nhân vật lịch sử, văn học, các nhà khoa học, các tấm gương sáng về đức hi sinh dũng cảm trong chiến đấu, lao động, bảo vệ Tổ quốc v.v... Đồng thời các em có thái độ lên án, phê phán những hành vi tiêu cực, phản diện trái với đạo đức xã hội trong lịch sử, trong các tác phẩm văn học... Còn môn giáo dục công dân thì lại cung cấp cho học sinh những tri thức về chuẩn mực đạo đức, các phạm trù đạo đức cơ bản, các quan điểm, đường lối, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước làm cho người học có nhận thức đúng đắn về chúng. Cùng với việc khai sáng nhận thức đạo đức, người học còn nắm được các yêu cầu ứng xử vừa phù hợp với các chuẩn mực đạo đức xã hội, vừa phù hợp với các quy định của luật pháp trong các tình huống khác nhau của đời

sống cá nhân. - Xây dựng những hành vi , thói quen đạo đức thông qua tổ chức đời sống, các hoạt động và giao lưu để thực hiện các mối quan hệ, tích lũy kinh nghiệm đạo đức. Tập luyện và rèn luyện các hành vi đạo đức chủ yếu thông qua các hoạt động lao động-sản xuất, thể dục thể thao, văn hóa-văn nghệ, học tập, tham quan... Qua các hoạt động này, học sinh có dịp thể hiện, thể nghiệm và thực hành các tri thức đạo đức đã tiếp thu được vào thực tế đời sống, tích lũy được những kinh nghiệm đạo đức, hình thành nên thói quen đạo đức cá nhân. Tổ chức các sinh hoạt tập thể, giao lưu là những phương tiện giáo dục đạo đức quan trọng để học sinh có nhận thức đúng đắn về các chuẩn mực, giá trị đạo đức, rèn luyện các thói quen đạo đức cần thiết và phát triển các phẩm chất đạo đức tốt đẹp trong môi trường xã hội. Tổ chức các hoạt động chính trị xã hội để nâng cao tư tưởng chính trị và ý thức pháp luật cho học sinh. Chẳng hạn thông qua các hoạt động đền ơn đáp nghĩa để giáo dục đạo lí uống nước nhớ nguồn, cho học sinh tham gia bảo vệ an toàn giao thông...

- Phương tiện giáo dục đạo đức

+ Giáo dục đạo đức cho trẻ thường sử dụng các phương tiện sau, đó là các thành tựu văn hóa - nghệ thuật, các loại hình hoạt động và giao lưu, rèn luyện trong thực tiễn đời sống để hình thành và tích lũy tri thức, kinh nghiệm đạo đức

+ Các con đường và phương tiện giáo dục đạo đức khi sử dụng phải chú ý khai thác như thế nào để làm phát triển nhu cầu đạo đức của học sinh. Có nhu cầu đạo đức học sinh sẽ hứng thú, tích cực tìm hiểu và thể hiện hành vi đạo đức ở mọi nơi, mọi lúc một cách tự nguyện, tự giác

Trong giáo dục đạo đức cần chú ý việc khai sáng về đạo đức và rèn luyện các hành vi, thói quen đạo đức không nên dùng các hành vi bạo lực ngăn cấm, răn đe thô bạo để buộc trẻ phải từ bỏ những mong muốn theo cách hiểu của chúng. Giáo dục đạo đức cho trẻ phải hướng vào việc tổ chức các hoạt động và tổ chức đời sống để làm thỏa mãn nhu cầu đạo đức của chúng. Do vậy, việc sử dụng phối hợp giữa con đường và phương tiện giáo dục đạo đức hợp lí có vai trò quan trọng trong việc tăng hiệu quả giáo dục nói chung và giáo dục đạo đức nói riêng.

1.2.3 Giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo

1.2.3.1 Ý nghĩa của việc giáo dục đạo đức

Giáo dục đạo đức có ý nghĩa rất quan trọng trong toàn bộ sự nghiệp giáo dục con người mới.

Việc giáo dục đạo đức không phải đến khi biết nhận thức mới được giáo dục và hình thành, mà nó phải được hình thành ngay từ khi còn nhỏ, khi trẻ đang ở lứa tuổi nhà trẻ, mẫu giáo, giáo dục mẫu giáo là khâu đầu tiên trong sự hình thành những cơ sở ban đầu của nhân cách con người tạo tiền đề cho sự phát triển về sau.

Ở lứa tuổi mẫu giáo, dưới sự hướng dẫn của người lớn, trẻ tiếp thu những kinh nghiệm đầu tiên, trẻ hình thành các hành vi, những quan hệ đầu tiên với người thân với bạn bè, với các đồ vật trong thiên nhiên, trẻ tiếp nhận các chuẩn mực đạo đức xã hội mới, có khả năng to lớn trong việc giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các hình thức hoạt động khác nhau. Tạo cho trẻ tính tích cực và tính độc lập, sự quan tâm của trẻ đến các quan hệ xã hội.

Những ấn tượng đầu tiên của thời thơ ấu được lưu lại và ảnh hưởng về sau đối với trẻ, nếu không giáo dục trẻ ngay từ đầu, thì việc giáo dục sau này rất khó khăn và mất thời gian nhiều hơn so với lứa tuổi trước. Giáo dục đúng đắn sẽ tích lũy cho trẻ những kinh nghiệm tích cực, hình thành và phát triển các kỹ xảo và những thói quen hành vi tốt, làm cho trẻ hình thành những phẩm chất đạo đức tốt nơi trẻ.

1.2.3.2 Ý nghĩa của việc giáo dục đạo đức với trẻ mẫu giáo

Đạo đức không phải sinh ra đã có sẵn mà đó là cả một quá trình được hình thành và phát triển của sự giáo dục và tự giáo dục. Bác hồ cũng đã từng khẳng định:

“Hiền dữ đâu phải tính sẵn

Phần nhiều do giáo dục mà nên.”

Giáo dục đạo đức không phải ngày một ngày hai, hay là để trẻ lớn, ý thức rồi mới giáo dục mà đó là một quá trình lâu dài, thậm chí suốt cả đời. Vì vậy giáo dục đạo đức cho trẻ là phải giáo dục ngay từ ở lứa tuổi nhà trẻ, mẫu giáo phải coi đây là vấn đề trọng tâm

Ở lứa tuổi mẫu giáo, được sự hướng dẫn của người lớn, trẻ tiếp nhận những kinh nghiệm đầu tiên về hành vi trong quan hệ với người thân, bạn bè, với các đồ vật và thiên nhiên, lĩnh hội các tiêu chuẩn đạo đức của xã hội mới.

1.2.3.3 Nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo

- Giáo dục lòng nhân ái và những nhân tố sơ đẳng của lòng yêu nước

Sống trong tình thương được mọi người đùm bọc và yêu thương và trẻ yêu mến mọi người là hạnh phúc của trẻ thơ. Giáo dục tình thương cũng đồng thời đáp ứng một nhu cầu sống của trẻ. Mà đạo đức cũng xuất phát từ tình thương, vì vậy giáo dục tình thương là một trong những nhiệm vụ trọng tâm của quá trình giáo dục đạo đức cho trẻ, bao gồm các mặt giáo dục về

Giáo dục tình yêu Gia đình: Trẻ phải hiểu được mối tình ruột thịt trong gia đình, vì vậy mọi người trong gia đình trẻ phải sống hòa thuận và yêu thương lẫn nhau. Vì vậy nên dạy trẻ không quấy rối, vòi vĩnh trong lúc ba mẹ làm việc, anh chị học hành, muốn để trẻ hiểu điều này phải giáo dục cho trẻ biết nhưng công việc đó là công việc có ích cho gia đình và xã hội.

Giáo dục tình yêu và thái độ quan tâm đến mọi người: Trẻ yêu mến và quý trọng người lớn, bạn bè, biết giúp đỡ những người già yếu, biết yêu mến, nhường nhịn, chia sẻ, quan tâm, giúp đỡ và yêu mến mọi người

Giáo dục tình yêu thiên nhiên: dạy trẻ biết yêu thiên nhiên qua các giờ học về động thực vật, các giờ dã ngoại,... trẻ yêu cây cỏ, chim muông, súc vật,... trẻ ý thức bảo vệ thiên nhiên và muôn thú

Cần giáo dục những nhân tố sơ đẳng, làm nền tảng ban đầu trong việc giáo dục lòng yêu nước sau này của trẻ. Giáo dục trẻ yêu mến bác hồ, yêu mến lá cờ tổ quốc, quan tâm đến các ngày lễ hội quan trọng ở trong nước hoặc địa phương, lịch sử của đất nước, địa phương, nhưng nên chú ý đến đặc điểm tâm sinh lí của trẻ dùng từ ngữ dễ hiểu để trẻ hiểu, tránh làm trẻ cảm thấy chán. Sẽ phản lại tác dụng giáo dục trẻ.

- Giáo dục quan hệ bạn bè: xây dựng lớp đoàn kết thân ái

Đến lứa tuổi mẫu giáo, trẻ bắt đầu chơi với nhau, nên giáo dục quan hệ bạn bè ở trẻ lứa tuổi này hết sức quan trọng, là một trong những nội dung đòi hỏi giáo viên phải nắm vững theo từng độ tuổi

Đối với trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi, trẻ biết tự tập hợp và tự đề xuất trò chơi, trẻ chơi và quanh quẩn bên bạn bè nhiều hơn, trẻ ảnh hưởng lẫn nhau trong tính cách và hành vi ứng xử. Cần dạy trẻ biết xây dựng mối quan hệ bạn bè thân thiết, những người bạn tốt, trẻ biết cư xử, quan tâm, giúp đỡ và học tập lẫn nhau.

Quá trình hình thành và phát triển đạo đức của trẻ chịu ảnh hưởng của quá trình trưởng thành về quan hệ bạn bè của trẻ đặc biệt ở lớp nhỏ và lớp lớn. Trẻ chịu ảnh hưởng từ bạn bè, dễ a dua theo số đông để điều chỉnh hành vi cư xử của mình, vì vậy cần giáo dục trẻ biết gắn bó với lớp, quan tâm đến hoạt động tập thể, biết góp phần trong việc phát triển nhóm lớp là một nhiệm vụ không thể thiếu trong giáo dục đạo đức cho trẻ.

- Giáo dục những quy tắc lễ phép và văn hóa, những tính tốt

Giáo dục cho trẻ những quy tắc như chào hỏi, thưa gửi, xin và cảm ơn,... những quy tắc nơi công cộng như giữ trật tự, không bứt hoa, làm hỏng đồ,... cách ứng xử với mọi người như giúp đỡ, không trêu ghẹo người tàn tật,... Đối với trẻ mẫu giáo cần để ý để tuyên dương những tính tốt và khuyến răn, uốn nắn nếu trẻ có những tính xấu. Một số tính tốt cần giáo dục cho trẻ là:

Tính tự lập: dạy trẻ tự giác, tự làm lấy, không ỷ lại hay nhõng nhẽo

Tính mạnh dạn: mạnh dạn khi giao tiếp với mọi người, không sợ tiêm chủng, uống thuốc, khi được yêu cầu múa hát, trẻ không e dè, ngại ngùng, hay không sợ nước, sợ ma,...

Tính ngăn nắp: ăn mang, quần áo, đầu tóc gọn gàng, biết sắp xếp đồ chơi đúng nơi sau khi chơi, không vứt lung tung

Tính kỉ luật: biết nghe lời, biết tuân thủ những quy tắc chung, biết tự kiểm chế,...

Giáo dục những quy tắc hành vi, những nét tính cách phải phù hợp với đặc điểm lứa tuổi trẻ, không làm cho trẻ mất đi sự ngây thơ, hồn nhiên của lứa tuổi. Tạo cho trẻ

môi trường sống lành mạnh, để trẻ phát triển tốt nhất, đúng với tính chất của từng độ tuổi.

1.2.3.4 Con đường giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo

Để tạo ra những hình tượng đạo đức sống động, tác động vào toàn bộ giác quan trẻ, tác động vào những xúc cảm, hứng thú và niềm say mê của trẻ, trở thành những ấn tượng mạnh mẽ trong đời sống tâm lí trẻ thì cần hướng dẫn hành vi của trẻ theo con đường sau:

Con đường thứ nhất: Con đường tình cảm

Hãy đến với trẻ bằng tình thương yêu, lòng nhân ái của người giáo dục, chủ thể giáo dục (cha mẹ, cô giáo và những người gần gũi trẻ). Đồng thời cũng thật bao dung đón nhận những hành vi biểu cảm tự nhiên đến từ trẻ thơ (vui, buồn, sợ hãi, ngạc nhiên và giận hờn...) bằng sự khích lệ, cảm thông, chia sẻ...tạo một cảm giác an toàn cho trẻ. Bởi đây sẽ là nền tảng nhân cách, nền tảng đạo đức đầu tiên bắt nguồn từ quan hệ giữa chủ thể đạo đức và trẻ em (đối tượng giáo dục), quan hệ xã hội – quan hệ xã hội với đầy đủ tính nhân văn, gieo vào tâm trí trẻ.

Con đường thứ hai: Hoạt động với đồ vật

Đồ vật xung quanh trẻ, dưới con mắt trẻ thơ là đồ chơi, đồ vật. Đồ chơi cần được chọn lọc sao cho có định hướng giáo dục hành vi như: búp bê, gấu bông, thú nhồi bông, ô tô, siêu nhân, điện thoại...Khi làm mẫu cho trẻ phải thể hiện sự cẩn thận, nhẹ nhàng để hình thành ở trẻ ý thức giữ gìn, bảo vệ và chăm sóc chúng. Hành động của trẻ là hành động chơi, mà đã chơi thì có đúng có sai, sự sai lệch hành vi tất yếu sẽ xảy ra, thậm chí trẻ còn có hành vi phá đồ chơi...Nhưng không vì thế mà người lớn cáu gắt, trừng phạt trẻ, hãy nhẹ nhàng cho trẻ thấy hậu quả của hành vi sai, cần làm mẫu nhiều lần hành vi đúng để tạo ra những biểu tượng hành vi đẹp trong đầu óc trẻ.

Con đường thứ ba: Qua tranh ảnh, tác phẩm văn học

Khi ngôn ngữ của trẻ đã hình thành và phát triển, các truyện tranh có các hình ảnh như: lấy nước, quạt cho bà khi trời nóng bức, lấy tắm cho bố mẹ, ông bà, không ngắt hoa bẻ cành...có màu sắc, hình thù ngộ nghĩnh đều tạo ra những biểu tượng hành vi

đạo đức mạnh mẽ và có sức truyền cảm tự nhiên, giúp trẻ định hướng được hành vi đạo đức một cách nhẹ nhàng. Những nhân vật trong tác phẩm văn học với giọng kể diễn cảm phù hợp với điệu bộ cử chỉ của các nhân vật (theo lứa tuổi, giới tính, thiện, ác...) là con đường hình thành những biểu tượng đạo đức sống động, phù hợp với tâm lí trẻ thơ. Khi cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học mà có tranh minh họa sẽ có tác động giáo dục mạnh mẽ hơn chỉ kể bằng ngôn ngữ mạch lạc, diễn cảm.

=> Ba con đường này chỉ có hiệu quả khi trẻ có quan hệ thân thiết với cha mẹ, cô giáo và những người gần gũi với trẻ. Với trẻ, dù những con đường trên diễn ra hấp dẫn đến bao nhiêu nhưng những chuẩn mực hành vi hàng ngày trong sinh hoạt thường nhật không mang nội dung định hướng giáo dục đạo đức thì tác dụng và hiệu quả của chúng sẽ kém đi nhiều. Mọi hành vi của cha mẹ, cô giáo và những người gần gũi trẻ tác động trực tiếp vào các giác quan trẻ, tạo thành những biểu tượng vững chắc trong đầu óc trẻ, để rồi trẻ sẽ định hướng, điều chỉnh, điều khiển hành vi của trẻ. Biểu tượng đạo đức đó là các mẫu hành vi đạo đức sống động, rất thực tế, đang tồn tại xung quanh trẻ thơ. Chúng được người lớn gieo vào trong giác quan trẻ, trẻ tiếp nhận nó một cách trực tiếp thông qua nhập tâm, bắt chước và được bộc lộ qua hành vi, lời nói, việc làm, thái độ của trẻ đối với thế giới xung quanh.

1.2.3.5 Các nguyên tắc giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo

Những phẩm chất đạo đức của cá nhân được hình thành dưới ảnh hưởng của hệ thống tác động có mục đích của giáo dục và điều kiện sống của trẻ ở trường mẫu giáo và gia đình. Những tác động đó có cơ sở là những nguyên tắc giáo dục.

- Nguyên tắc đảm bảo tính mục đích của giáo dục

Nguyên tắc đảm bảo tính mục đích của giáo dục đã được cụ thể hóa trong mục tiêu giáo dục của trường mẫu giáo. Theo quyết định số 55/ QĐ ngày 03 tháng 02 năm 1990, của Bộ giáo dục (nay là Bộ giáo dục và đào tạo), mục tiêu đó là: “Hình thành cho trẻ những cơ sở đầu tiên của nhân cách con người mới xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

+ **Khỏe mạnh, nhanh nhẹn cơ thể phát triển hài hòa cân đối**

+ Giàu lòng thương, biết quan tâm nhường nhịn những người gần gũi (bố mẹ, bạn bè, cô giáo...) thật thà, lễ phép, mạnh dạn, hồn nhiên.

+ Yêu thích cái đẹp, biết giữ gìn cái đẹp và mong muốn tạo ra cái đẹp ở xung quanh.

+ Thông minh, ham hiểu biết, thích khám phá, tìm tòi. Có một số kỹ năng sơ đẳng (quan sát, so sánh, phân tích, tổng hợp, suy luận...) cần thiết để vào trường phổ thông, thích đi học. Trong mục tiêu trên có mục tiêu cụ thể của đức dục. Thực hiện tốt mục tiêu đó, trường mẫu giáo đã hình thành cho trẻ những cơ sở đầu tiên của nhân cách con người mới xã hội chủ nghĩa Việt Nam phù hợp với trình độ phát triển của trẻ ở lứa tuổi này.

- Nguyên tắc giáo dục trong hoạt động và giao tiếp

Phương tiện quan trọng để giáo dục những phẩm chất đạo đức là hoạt động và giao tiếp của trẻ trong môi trường đời sống xã hội, trước tiên môi trường gần gũi xung quanh trẻ. Trong quá trình hoạt động cá nhân và tập thể trẻ tích lũy được những thói quen đạo đức, các hành vi có văn hóa, tuân theo những tiêu chuẩn chung sơ đẳng. Hoạt động của trẻ rất đa dạng, các hoạt động khác nhau có ảnh hưởng không giống nhau đến sự phát triển của trẻ ở lứa tuổi này hay lứa tuổi khác. Nhà tâm lý học nổi tiếng A.N. Leoncheiv cho rằng: Một số dạng hoạt động đóng vai trò chủ yếu trong sự phát triển, còn những dạng khác đóng vai trò thứ yếu. Ở lứa tuổi mẫu giáo, dạng hoạt động chủ yếu là chơi. Những trò chơi được sự hướng dẫn sư phạm đúng đắn sẽ chuẩn bị được những tiền đề cần thiết cho sự phát triển những phẩm chất đạo đức quan trọng.

Tập thể trẻ em trong trường mẫu giáo là Xã hội thu nhỏ đầu tiên của mỗi trẻ trong cuộc đời. Từ đây, những khuynh hướng xã hội đầu tiên của nhân cách trẻ được hình thành. Trong tập thể đó trẻ bộc lộ những nét cá tính, phẩm chất đạo đức và năng lực hoạt động. Đồng thời trẻ cũng bộc lộ thái độ của mình với bạn bè và mọi người xung quanh.

Giáo dục mẫu giáo coi trẻ em vừa là sản phẩm vừa là chủ thể tích cực của hoạt động. Hoạt động được xem như là sự vận động sinh ra tâm lí, ý thức, nhân cách. Bởi vậy, việc tổ chức cho trẻ tham gia trực tiếp vào các hoạt động và giao tiếp trong tập

thể trẻ và trong đời sống xã hội là con đường tất yếu để giáo dục các phẩm chất đạo đức và hình thành nhân cách xã hội cho trẻ mẫu giáo.

- Nguyên tắc tôn trọng nhân cách trẻ kết hợp với yêu cầu cao dần đối với trẻ

Tôn trọng nhân cách trẻ kết hợp với yêu cầu cao dần đối với trẻ là nguyên tắc quan trọng khi xác định các phương tiện và phương pháp giáo dục.

Trên bình diện giáo dục, nguyên tắc này đòi hỏi nhà giáo dục phải tôn trọng trẻ em, tin tưởng vào khả năng và sự phát triển của trẻ, tôn trọng tự do và phẩm giá của trẻ, tôn trọng thân thể trẻ. Thái độ này của nhà giáo dục sẽ giúp trẻ hình thành ý thức của bản thân, nhân cách xã hội của bản thân trong mối quan hệ với người khác.

Mặt khác, nguyên tắc này đòi hỏi phải đưa ra yêu cầu phù hợp với đặc điểm cá nhân và kinh nghiệm của trẻ, nâng cao yêu cầu đó nhằm thực hiện tính định hướng đúng đắn của giáo dục, tránh sai lầm về quan điểm Giáo dục tự do. Tuy nhiên, không được đưa yêu cầu dưới dạng áp đặt thô bạo mà cần sử dụng nghệ thuật sư phạm để trẻ thực hiện.

Như vậy, việc giáo dục đạo đức cho trẻ sẽ hiệu quả, phù hợp với độ tuổi và đảm bảo được tính phát triển ở trẻ.

- Nguyên tắc thống nhất sự tác động đến tình cảm, ý thức và hành vi

Nguyên tắc này xuất phát từ khái niệm hoàn chỉnh của sự phát triển nhân cách. Mỗi phẩm chất của nhân cách là một tổng hòa nhu cầu, tình cảm, thói quen và niềm tin. Trường mẫu giáo phải có mối liên hệ thường xuyên gắn bó với gia đình của trẻ để thống nhất về nội dung, phương pháp giáo dục đúng đắn, khoa học, có thể là bù trừ cho nhau trong việc chăm sóc – giáo dục trẻ đạt hiệu quả cao. Bởi vậy phải có quan điểm tổng hợp trong việc lựa chọn các phương tiện và phương pháp giáo dục đạo đức.

Khi xác định nội dung giáo dục phải chú ý đến những tác động tình cảm gây ra cho trẻ, nội dung đó phải dễ hiểu và giúp hình thành những biểu tượng, khái niệm nhất định. Về các hiện tượng của cuộc sống xung quanh có giúp xây dựng động cơ hành động và giáo dục đạo đức hành vi có ý thức cho trẻ hay không? Việc giáo dục bất cứ phẩm chất nào đều phải trải qua quá trình tác động cả về ba mặt lí trí, tình cảm

và hành động thì mới có hiệu quả, các tác động đó phải thống nhất chặt chẽ với nhau.

- Nguyên tắc đối xử cá biệt

Đối tượng tác động của giáo dục là trẻ em với những đặc điểm cá biệt đa dạng. Do vậy, việc giáo dục trẻ trong tập thể phải thống nhất với việc đối xử cá biệt, chú ý đến đặc điểm tâm lí, sinh lí, đến trình độ phát triển của mỗi trẻ. Thực hiện nguyên tắc này, trong mỗi hoạt động giáo dục, giáo viên xác định các nhiệm vụ và phương pháp đối xử cá biệt với mỗi trẻ. Để thực hiện nguyên tắc này giáo viên phải hiểu sâu sắc đặc điểm tâm lí, sinh lí lứa tuổi và đặc điểm phát triển cá nhân của mỗi em để đề ra được các nhiệm vụ và phương pháp thích hợp với mỗi trẻ.

- Nguyên tắc đảm bảo tính chuẩn mực về đạo đức của giáo viên

Bộ mặt đạo đức của giáo viên là điều kiện quan trọng của đức dục. - Giáo viên trường mẫu giáo là người được giao phó trách nhiệm giáo dục trẻ em mẫu giáo _ những công nhân trẻ tuổi của đất nước, hình thành cho trẻ những cơ sở của phẩm chất đạo đức của người xây dựng chủ nghĩa xã hội. Bởi vậy, chỉ khi giáo viên có những phẩm chất đạo đức tốt đẹp thì họ mới hoàn thành được nhiệm vụ cao cả được giao. - Trẻ mẫu giáo bắt chước giáo viên về mọi mặt, tin tưởng ở sự công bằng của giáo viên, thấm nhuần niềm tin của giáo viên. Đối với trẻ bộ mặt đạo đức của giáo viên là tấm gương về thái độ đối với những người xung quanh, đối với thiên nhiên, đối với tổ quốc và đối với trách nhiệm của bản thân. Bởi vậy, bộ mặt đạo đức của giáo viên là một điều kiện quan trọng của quá trình giáo dục đạo đức. Giáo viên muốn hoàn thành tốt nhiệm vụ cao cả của mình phải thường xuyên trau dồi đạo đức và nâng cao trình độ tư tưởng, lí luận và trình độ nghiệp vụ của mình.

1.2.3.6 Các phương pháp cơ bản tổ chức cho trẻ làm quen tác phẩm văn học nhằm giáo dục đạo đức

Đọc và kể tác phẩm có nghệ thuật hay còn được gọi là đọc diễn cảm, kết hợp với các hình thức nghệ thuật khác như âm nhạc, vũ điệu, biểu diễn,... để trình bày tác phẩm sáng tạo. Do trẻ ở lứa tuổi này chưa biết đọc, biết viết nên cô giáo là cầu nối trẻ với tác phẩm thông qua cách trình bày tác phẩm một cách nghệ thuật, cô giúp trẻ dễ đi sâu vào các hình ảnh tưởng tượng nghệ thuật, giúp các em dễ dàng hiểu được nội dung, hình tượng, khung cảnh, các tình tiết để đánh giá chúng một cách đúng đắn, từ

đó trẻ hiểu được tính nhạc trong ngôn ngữ mạnh hơn, tinh tường hơn. Đây được coi là phương pháp chủ đạo tổ chức cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học. *Đọc diễn cảm* là quá trình tái tạo, chuyển đổi nội dung ý nghĩa nghệ thuật của văn bản thành âm thanh, nhịp điệu, tốc độ, sự ngừng nghỉ và sắc thái thẩm mỹ, cảm xúc thẩm mỹ và thái độ thẩm mỹ của người đọc. *Kể diễn cảm* là quá trình sáng tạo không phải tạo ra một câu chuyện khác mà là tạo nên hình thức truyền đạt thể hiện ở lời kể, sự phối hợp cần thiết nét mặt, cử chỉ,... mà không làm biến dạng câu chuyện.

Trao đổi, gợi mở, trò chuyện với trẻ về TPVH nhằm kích thích hoạt động nhận thức của trẻ, phương pháp này đòi hỏi phải lôi cuốn trẻ tham gia trao đổi, bộc lộ suy nghĩ, cảm nhận riêng của mình, hay là khơi gợi ở trẻ bộc lộ cảm thụ của các nhân một cách tự do, hồn nhiên.

Sử dụng các phương tiện trực quan đó được xem là ngôn ngữ hình thể của cô giáo làm phương tiện hỗ trợ, bổ sung làm sâu sắc hơn, sống dạy hình tượng tác phẩm. Khả năng rung cảm, hiểu biết của cô giáo sẽ được bộc lộ qua cử chỉ, ánh mắt, nét mặt, điệu bộ khi trình bày tác phẩm khiến trẻ có thể cảm nhận bằng trực cảm. Kể chuyện mà nét mặt thờ ơ, lạnh nhạt, không có sự giao cảm với người nghe thì dù câu chuyện có hay mấy cũng khó có thể lôi cuốn được người nghe. Để sử dụng phương pháp này hiệu quả cần phải biết kết hợp khéo léo với lời nói, cô giáo cần nắm được tâm lí của trẻ để hướng dẫn trẻ cách tri giác trực quan, đảm bảo tính hệ thống, tránh lạm dụng, tùy từng thời điểm, mục đích mà sử dụng. Một trong những phương tiện trực quan hay dùng nữa đó là hình ảnh, tranh minh họa, việc này lợi dụng được bản năng tuyệt vời của kí ức trực giác, xem tranh minh họa có ý nghĩa lớn trong việc hình thành những biểu tượng nghệ thuật văn học của trẻ. Có cần chú ý theo từng độ tuổi để sử dụng tranh minh họa một cách tốt nhất, vì trẻ càng lớn thì sức cần thiết hay tranh minh họa không còn hứng thú lắm với trẻ, đây được xem là đặc điểm khá quan trọng cho những người hướng dẫn trẻ làm quen TPVH.

Phương pháp tổ chức cho trẻ hoạt động văn học nghệ thuật thực ra đây là phương pháp cho trẻ thực hành luyện tập để củng cố kiến thức và vận dụng những điều đã tiếp thu được vào giải quyết những nhiệm vụ thực tiễn, hình thành và hoàn thiện các kĩ năng, kĩ xảo nhất định, trên cơ sở đó rèn luyện tính độc lập cho trẻ. Để thực hiện mục tiêu đã xác định, tổ chức hoạt động thực hành rèn luyện làm quen văn học ở

trường MN chính là tổ chức cho trẻ bước vào hoạt động có tính chất văn học nghệ thuật đọc thơ, kể chuyện diễn cảm, nhập vai trong trò chơi đóng kịch. Có thể xem đây là phương pháp học tập rất tích cực gắn với phương châm “Học mà chơi, chơi mà học” được thể hiện một cách sinh động. Đây là phương pháp phù hợp với trẻ vì hoạt động chủ đạo của trẻ chủ đạo là hoạt động chơi.

1.2 Đặc điểm tâm sinh lí của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Trẻ ở lứa tuổi mẫu giáo có đời sống tâm lí rất đa dạng và phong phú nên nhà giáo dục cần phải nắm được những đặc điểm cơ bản của tâm lí trẻ ở lứa tuổi này để có phương pháp giáo dục phù hợp, đạt hiệu quả.

- *Trẻ em lứa tuổi mẫu giáo rất giàu tình cảm* Các công trình nghiên cứu về tâm lí trẻ em đã khẳng định đây là lứa tuổi giàu tình cảm, dễ xúc động và là thời kì tình cảm của trẻ phát triển mãnh liệt. Khoảng 3-4 tuổi trẻ đã có khả năng điều khiển hành vi của mình cho phù hợp với những xúc cảm, tình cảm của mình. Thực tế cũng cho thấy ở lứa tuổi này, mọi hành động của trẻ đều chịu sự chi phối của tình cảm. Một hành vi tốt của trẻ thường do cảm xúc khi được khích lệ, khen ngợi hoặc do tình yêu có được trong trẻ thôi thúc. Chẳng hạn trẻ yêu quý cô giáo sẽ luôn nghe lời cô giáo, tích cực làm những việc giúp cô. Vì vậy, việc giáo dục cho trẻ những tình cảm đạo đức đúng đắn có ý nghĩa quan trọng trong việc giáo dục thái độ, hành vi đạo đức cho trẻ, nó là cơ sở, là động lực cho việc hình thành những thái độ, hành vi đạo đức đúng đắn. Những tình cảm cần giáo dục cho trẻ đó chính là tình yêu thương con người, yêu quê hương đất nước của mình, yêu lao động, ghét sự lười biếng, ghét nói dối, làm dối, ghét cái ác.

- *Trẻ mẫu giáo có đặc điểm rất hay bắt chước* Nhà giáo cần rèn cho trẻ những kỹ xảo, thói quen hành vi đạo đức đúng đắn. Việc rèn luyện cho trẻ những thói quen hành vi đạo đức là cơ sở để xây dựng cho trẻ cách ứng xử đúng đắn, bền vững trong hoạt động cá nhân và hoạt động tập thể, trong quan hệ giao tiếp với người xung quanh. Trẻ lứa tuổi này thích được mọi người khen ngợi và cũng thích tự làm một số việc (tính tự lập). Do vậy, rèn cho trẻ thói quen hành vi đúng đắn sẽ tạo điều kiện thuận lợi để tính tự lập của trẻ được phát huy. Trẻ sẽ tự giác làm và thích thú với những hành vi đạo đức của mình. Khi trẻ nhận được những lời động viên của người lớn trẻ

lại càng mong được thực hiện hành vi đúng đắn đó một cách thường xuyên. Dần dần ở trẻ những thói quen hành vi đúng đắn được hình thành thật nhẹ nhàng, tự nhiên mà lại rất bền vững. Không như giáo dục bằng rèn luyện cho trẻ, giáo dục bằng lời giáo huấn đối với trẻ lại là khô khan và cứng nhắc, dẫn đến trẻ tiếp nhận nó cũng thật khó khăn. Từ đó cho thấy, việc rèn cho trẻ có được thói quen hành vi đúng đắn có ý nghĩa hơn nhiều so với những lời thuyết giáo thông thường. Trẻ em ở lứa tuổi mẫu giáo có nhu cầu muốn được sống và làm việc như người lớn rất cao.

Chính vì vậy, trẻ thích tham gia vào các hoạt động nhằm thoả mãn nhu cầu đó. Một trong những hoạt động chủ đạo thoả mãn nó chính là hoạt động vui chơi.

Thông qua các trò chơi (đóng vai theo chủ đề) trẻ được sống trong nhiều mối quan hệ khác nhau (quan hệ thực tiễn lẫn quan hệ chơi). Điều này tạo nên tính độc đáo trong sự phát triển tâm lí của trẻ và từ đây bắt đầu hình thành một nhân cách con người. Trong quá trình chơi, trẻ sẽ bộc lộ toàn bộ khả năng nhận thức, tình cảm, ý chí, khả năng ngôn ngữ, thể hiện tính tự lập và tự do của mình. Khi trẻ chơi, trẻ tạo mối quan hệ giữa các góc chơi làm cho mối quan hệ trong khi chơi ngày càng mở rộng chẳng khác nào một xã hội người lớn thu nhỏ lại. Do những mối quan hệ của trẻ được phong phú và mở rộng nên sự nhập vai cũng gần như cuộc sống thực vậy. Do nhu cầu giao tiếp với bạn bè của trẻ đang ở thời kì phát cảm nên Xã hội trẻ em thực sự được hình thành. Trong Xã hội trẻ em cũng có những dư luận chung. Dư luận chung thường bắt nguồn từ những nhận xét của người lớn đối với trẻ cũng có thể do trẻ nhận xét lẫn nhau. Dư luận chung có ảnh hưởng khá lớn đối với sự lĩnh hội những chuẩn mực hành vi đạo đức của trẻ trong nhóm. Điều này có ý nghĩa quan trọng đối với sự hình thành nhân cách ở trẻ.

Tư duy của trẻ ở độ tuổi mẫu giáo có một bước ngoặt rất cơ bản Đó là chuyển từ bình diện bên ngoài vào bình diện bên trong mà thực chất đó là việc chuyển những hành động định hướng bên ngoài thành những hành động định hướng bên trong theo cơ chế nhập tâm. Ở tuổi này tư duy trực quan phát triển rất mạnh. Đây là điều kiện thuận lợi để trẻ cảm thụ tốt những hình tượng nghệ thuật được xây dựng trong các tác phẩm văn học nghệ thuật do các nghệ sĩ xây dựng nên bằng những hình tượng đẹp. Lứa tuổi mẫu giáo là thời kì bộc lộ tính nhạy cảm cao nhất đối với các hiện tượng ngôn ngữ. Điều đó khiến cho sự phát triển ngôn ngữ của trẻ đạt tốc độ khá nhanh. Đến

cuối tuổi mẫu giáo thì hầu hết trẻ đều biết sử dụng tiếng mẹ đẻ một cách thành thục trong sinh hoạt hàng ngày. Trẻ biết sử dụng ngôn ngữ phù hợp với nội dung giao tiếp. Lúc này, vốn từ của trẻ được mở rộng, ngôn ngữ mạch lạc dần và đúng ngữ pháp. Đây chính là phương tiện đặc lực để phát triển tư duy ở trẻ.

- *Sự phát triển ý thức bản ngã ở trẻ* Trẻ mẫu giáo thường lĩnh hội những chuẩn mực và những quy tắc hành vi như những thước đo để đánh giá người khác và đánh giá bản thân. Nhưng do ở trẻ tình cảm còn chi phối mạnh nên không cho phép dùng thước đo ấy để đánh giá hành vi của người khác cũng như của bản thân mình một cách khách quan. Trong suốt thời kì mẫu giáo, ở trẻ có sự biến đổi căn bản trong hành vi. Đó là sự chuyển từ hành vi bột phát sang hành vi mang tính xã hội hay cũng chính là hành vi mang tính nhân cách.

CHƯƠNG 2: GIÁO DỤC ĐẠO ĐỨC CHO TRẺ MẪU GIÁO THÔNG QUA CÁC TIẾT HỌC CHO TRẺ LÀM QUEN VỚI TÁC PHẨM VĂN HỌC

2.1. NHỮNG ĐẶC ĐIỂM TÂM LÝ CỦA TRẺ MẪU GIÁO LIÊN QUAN ĐẾN VIỆC TIẾP NHẬN TÁC PHẨM VĂN HỌC

2.1.1. Trẻ em lứa tuổi mẫu giáo giàu xúc cảm và tình cảm

Giàu xúc cảm và tình cảm là nét tâm lý nổi bật ở trẻ thơ, đặc biệt là trẻ em mẫu giáo. Nhìn chung ở lứa tuổi này tình cảm thống trị tất cả các hoạt động tâm lý của trẻ. Chính vì vậy mà nhận thức của trẻ cũng mang đậm màu sắc cảm xúc (nhận thức cảm tính). Trẻ luôn có nhu cầu được người khác quan tâm và cũng luôn bày tỏ tình cảm của mình đối với mọi người xung quanh. Lứa tuổi này đặc biệt nhạy cảm trước sự thay đổi của thế giới xung quanh và xúc động, ngỡ ngàng trước những điều tưởng chừng rất đơn giản. Một bông hoa nở, một chiếc lá rơi, một con kiến tha mồi, hay một đêm trăng sáng... cũng có thể làm cho trẻ xúc động một cách sâu sắc. Chính đặc điểm dễ nhạy cảm này làm cho trẻ khi nghe kể chuyện, đọc thơ có thể dễ dàng hóa thân vào nhân vật trong tác phẩm. Trẻ thường có những phản ứng trực tiếp, ngay tức thì khi tiếp xúc với tác phẩm. Các em có thể cười, có thể khóc, sung sướng hay tức giận trước những chi tiết, sự kiện của tác phẩm, những tình huống mà nhân vật gặp phải. Đó là phản xạ hết sức tự nhiên, biểu thị trạng thái tâm lý chưa ổn định, dễ dao động trước những tác động bên ngoài. Những phản xạ này tương đồng với nội dung tác phẩm và càng trở nên mạnh mẽ hơn nếu có sự đồng cảm của người lớn. Chính vì vậy, ngôn ngữ, giọng điệu, ngữ điệu hoặc những cử chỉ, điệu bộ của người đọc, kể tác phẩm văn học cho trẻ nghe là vấn đề hết sức quan trọng

Từ những xúc cảm, tình cảm được nảy sinh trong quá trình cảm thụ tác phẩm văn học, trẻ sẽ biết yêu thương mọi người cũng như vạn vật xung quanh. Những xúc cảm, tình cảm đó trở thành một yếu tố tâm lý góp phần phát triển nhân cách của trẻ. Khi được tiếp xúc với văn học thì có thể nói, trẻ tiếp nhận tác phẩm bằng cả tâm hồn, trái tim và những tình cảm hết sức hồn nhiên, ngây thơ của mình. Hay nói cách khác, để tiếp nhận thế giới cái đẹp được xây dựng trong văn học nghệ thuật thì không ai lợi thế bằng trẻ em, những con người sống nặng về tình cảm, hồn nhiên, dễ cảm thông, hòa nhập vào mọi vật. Nhà văn Nga Pautopxki đã từng nói: “Trong thời thơ ấu, tất cả đều

khác. Chúng nhìn thế giới bằng đôi mắt trong sáng và tất cả đối với chúng dường như rực rỡ hơn và mảnh đất quê hương cũng chứa nhiều bí ẩn hơn gấp hàng nghìn lần”. [10, Tr20] Như vậy, trong việc tiếp nhận văn học của trẻ em lứa tuổi mẫu giáo, vấn đề tri thức và kinh nghiệm rất cần, nhưng quan trọng hơn vẫn là cảm xúc. Đó là năng lực hóa thân của các em với cái nhìn ngây thơ, đơn giản về sự giống nhau giữa tác phẩm với cuộc sống. Trẻ luôn cho rằng thế giới nghệ thuật trong tác phẩm văn học cũng là hiện thực ngoài đời nên dễ dàng, thực lòng muốn chia sẻ.

2.1.2. Trí tưởng tượng phong phú, bay bổng

Nét nổi bật trong tâm trí trẻ em lứa tuổi mẫu giáo là sự phong phú về trí tưởng tượng. Sức tưởng tượng của các em dường như vô bờ bến, không biết đến đâu là cùng. Chúng dùng tưởng tượng để khám phá thế giới và để thỏa mãn nhu cầu nhận thức của mình. Trí tưởng tượng là một phần quan trọng của quá trình tâm lí, nó góp phần tích cực vào hoạt động tư duy và nhận thức của trẻ. Tưởng tượng của trẻ còn gắn chặt với xúc cảm. Đó là quan hệ hai chiều. Tưởng tượng còn phụ thuộc vào sự phát triển của cảm xúc, cảm xúc càng sâu sắc thì tưởng tượng càng phát triển phù hợp với tình cảm đó và ngược lại, tưởng tượng cũng giữ vai trò quan trọng trong việc làm giàu thêm những kinh nghiệm cảm xúc của trẻ. Tưởng tượng của trẻ được phát triển trong các hoạt động giáo dục. Qua các hoạt động giáo dục, trẻ xây dựng được các sự kiện bằng trí tưởng tượng phong phú của mình và tích lũy được vốn biểu tượng trong từng hoạt động. Sau đó trong những thời điểm và hoàn cảnh cụ thể, trẻ sẽ có những sự liên tưởng cần thiết.

Trẻ thơ rất cần có trí tưởng tượng vì vậy việc nuôi dưỡng trí tưởng tượng cho trẻ là một trong những nhiệm vụ quan trọng của giáo dục mầm non. Tưởng tượng hoang đường là giai đoạn đầu tiên và thấp nhất của tưởng tượng. Đặc điểm của nó là thiên về những điều kì diệu khác thường. Đó là thế giới thần tiên của truyện cổ tích, trong đó có ông Bụt, bà Tiên tốt bụng, những phép biến hóa... Tưởng tượng hoang đường cũng là thế mạnh của trẻ thơ. Điều đó giải thích tại sao trẻ em nào cũng thích truyện cổ tích. Nhà tâm lí học M. Arnaudôp đã chỉ ra rằng: “ Sáng tác hoang đường thích hợp với tư duy trẻ em, những người chưa quen với những chuyện tầm thường của cuộc sống, chưa được những kinh nghiệm cay đắng làm cho khôn ngoan và rất dễ tin vào những chuyện có thật. Đối với trẻ em, những gì làm xúc động mạnh mẽ là phương tiện duy

nhất để làm cho trí tưởng tượng và sự nhạy cảm phải hoạt động”. Có thể nói, tưởng tượng là một năng lực không thể thiếu để cảm thụ và sống với các tác phẩm văn học. Trẻ thơ đã có sẵn trong đầu trí tưởng tượng phong phú bay bổng nên khi gặp những hình ảnh đẹp đẽ, kì ảo của tác phẩm văn học thì trí tưởng tượng của trẻ lại càng được thăng hoa. Như vậy trí tưởng tượng của trẻ chính là tiền đề để chúng ta thực hiện việc đưa tác phẩm văn học đến với trẻ em.

2.1.3 Tư duy trực quan hình tượng

Tư duy là một trong những đặc điểm tâm lí quan trọng, có ảnh hưởng trực tiếp đến sự tiếp nhận văn học của trẻ. Với sự tung hoành của trí tưởng tượng cùng với tính duy kỉ hay ý thức bản ngã rất cao, trẻ em lứa tuổi mẫu giáo luôn lấy mình làm trung tâm để nhìn nhận thế giới xung quanh. Với cách nhìn vật ngã đồng nhất và trí tưởng tượng phong phú, vạn vật trong thế giới qua con mắt trẻ thơ đều trở nên sinh động và có hồn. Các em nhìn thấy trong thiên nhiên đời sống của chính mình và chúng hòa mình vào thiên nhiên, đồng nhất thế giới xung quanh với chính bản thân. Đặc điểm tâm lí trên có nét giống với thơ ca và văn học sơ khai. Điều đó cũng giải thích tại sao trẻ thích nghe truyện cổ tích, thích đọc thơ và truyện đồng thoại. Tóm lại, lứa tuổi mầm non nói chung và lứa tuổi mẫu giáo nói riêng là lứa tuổi rất nhạy cảm với cái đẹp và luôn khao khát được tiếp xúc, khám phá cái đẹp. Tác phẩm văn học có thể thỏa mãn nhu cầu tìm đến với cái đẹp của trẻ. Tuy nhiên khác với người lớn, trẻ ở lứa tuổi mẫu giáo chỉ có thể đọc các tác phẩm một cách gián tiếp và sự tiếp nhận tác phẩm của trẻ bị chi phối bởi các quá trình tâm lí. Do vậy người sáng tác, cô giáo mầm non, các bậc cha mẹ đều phải hiểu những đặc điểm tâm lí cơ bản của trẻ có thể phát huy được sức mạnh của văn học trong việc giáo dục trẻ thơ.

2.2 Vai trò và ý nghĩa của tác phẩm văn học đối với giáo dục đạo đức

2.2.1 Vai trò

- Tác phẩm văn học thiếu nhi có vai trò rất quan trọng trong việc hình thành tri thức và chuẩn mực đạo đức cho trẻ

- Những nhân vật, hành động của nhân vật trong truyện tác động vào tâm hồn trẻ. Từ đó hình thành ở trẻ những khái niệm đạo đức, những quy tắc phải thực hiện cho

đúng khi tiếp xúc với người khác, nhất là với người trên hay có thể gọi đó là cách ứng xử của một người đối với những người xung quanh theo các chuẩn mực đã được xã hội quy định như : gặp người lớn phải chào, ai cho gì phải cảm ơn, làm phiền ai phải xin lỗi...Ngoài ra còn giúp trẻ biết đồng tình với cái thiện, lên án cái ác, tin vào sự chiến thắng của chính nghĩa.

VD truyện: Ai đáng khen nhiều hơn, Ba cô giáo, Bác gấu đen và hai chú thỏ, Cáo, thỏ và gà trống... Khi trẻ nghe câu chuyện Bác gấu đen và hai chú thỏ, trẻ như hóa thân vào nhân vật bác Gấu trong truyện để tham gia vào tình tiết của truyện từ khi bác Gấu đến xin ngủ nhờ nhà Thỏ nâu nhưng Thỏ nâu sợ bác Gấu to làm đổ nhà nên không cho ngủ nhờ và đuổi bác Gấu ra khỏi nhà. Những tình tiết đó đã diễn ra như thế nào? Thỏ nâu đã có thái độ như thế nào với bác Gấu? tiếp đó bác Gấu đã gặp ai? Thái độ của Thỏ trắng như thế nào? có giống Thỏ trắng không? có lễ phép không? Thỏ trắng có hành động gì để giúp bác Gấu? Kết thúc của câu chuyện là do trời mưa to nên nhà của Thỏ trắng bị đổ, Thỏ trắng chạy đến nhà Thỏ nâu và ở đó Thỏ trắng đã nhận được sự giúp đỡ của bác Gấu và Thỏ nâu. Kết thúc này giúp trẻ hiểu được hành động của nhân vật nào đáng khen, và đáng khen vì sao?không đáng khen vì sao? (giúp đỡ người khác khi gặp khó khăn là đáng khen, đuổi bác Gấu ra khỏi nhà mà không giúp đỡ gì là hành động không đáng khen), giúp trẻ có thái độ đúng đắn, biết lỗi cư xử với những người xung quanh, biết giúp đỡ người khác khi họ gặp khó khăn, biết kính trọng người lớn tuổi đồng thời trẻ hiểu được khi mắc lỗi thì phải xin lỗi (Thỏ trắng đã xin lỗi bác Gấu khi biết mình sai) và biết cảm ơn khi nhận được sự giúp đỡ của người khác. - Tác phẩm văn học thiếu nhi còn góp phần hình thành niềm tin, tình cảm đạo đức cho trẻ. Trẻ ở lứa tuổi mẫu giáo có đời sống tình cảm phát triển mạnh mẽ. Trẻ rất giàu xúc cảm và tình cảm mà các tác phẩm văn học ở lứa tuổi này lại chứa chan lòng nhân ái của người viết muốn gửi đến các em. Lòng nhân ái được thể hiện trong các tác phẩm đó không phải là những gì quá cao siêu mà được biểu hiện rất cụ thể, rất đời thường, gần gũi với trẻ thơ.

Đó là tình yêu thương giữa con người với con người, là sự gắn bó chia sẻ trong gia đình khi hạnh phúc cũng như khi ốm đau, hoạn nạn, là sự cảm thông giúp đỡ những người khi gặp khó khăn...

VD: Trong truyện Bông hoa cúc trắng, chính sự hiếu thảo của cô bé trong truyện đã làm nên điều kì diệu, đó là mẹ của bé được cứu sống. Cô bé như một tấm gương sáng về đạo đức tác động đến tình yêu thương của trẻ đối với cha mẹ đến niềm tin, tình cảm đạo đức ở trẻ. Không chỉ có tình yêu thương trong gia đình mà truyện còn giúp trẻ biết cảm thông giúp đỡ những người gặp khó khăn như bà Tiên trong truyện. Bà đóng làm bác sĩ, là một bác sĩ đến khám bệnh cho cô bé mà lại không hề đòi trả công. Ngược lại, bà còn chỉ đường cho cô bé tới khu rừng có bông hoa có thể cứu sống mẹ. hành động của bà lão có được do bà cảm thương trước những tình cảm của cô bé đối với mẹ, thấy cô không quản ngại đường dài, không ngại thời tiết khắc nghiệt... cô quyết vượt qua tất cả để tìm thấy thuốc, tìm cách để mẹ cô được khỏe lại. Sự sống lại là một điều kì diệu của cô bé tạo nên ở trẻ một niềm tin vào những điều tốt đẹp sẽ đến với những người hiền lành, tốt bụng, đến với những em bé ngoan, hiếu thảo.

- Tác phẩm văn học còn giúp hình thành những hành vi, thói quen hành vi đạo đức cho trẻ. VD: Bài thơ Rửa tay của Phạm Mai Chi và Hoàng Dân sưu tầm có viết Miếng xà phòng nhỏ nhỏ Em xát lên bàn tay Nước máy đây trong vắt Em rửa đôi bàn tay Khăn mặt đây thơm phức Em lau khô bàn tay Đôi bàn tay bé bé Nay rửa sạch xinh xinh Tất cả lớp chúng mình Cùng giơ tay vổ vổ Qua bài thơ trẻ biết được những thói quen hành vi tốt trong vệ sinh ăn uống. Đó là phải rửa tay trước khi ăn và sau khi đi vệ sinh. Bài thơ đã cụ thể hóa cách thức rửa tay như thế nào cho đúng để đôi bàn tay nhỏ xinh của các bé luôn được sạch sẽ, thơm tho.

2.2.2 Ý nghĩa

- Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học *giúp trẻ nâng cao năng lực cảm nhận* cái đẹp trong cuộc sống, biết sáng tạo ra cái đẹp, bằng trí tưởng tượng phong phú, bay bổng và kỳ diệu của mình.

VD: Bài thơ Thẳng của Phong Thu Đứng thẳng nom chững chạc Ngồi thẳng không gù lưng Dòng chữ thẳng rất đẹp Thước kẻ thẳng không cong Người thật bụng thật lòng Khi nào cũng ngay thẳng Bài thơ giúp trẻ cảm nhận được cái đẹp, cái đẹp qua từ thẳng. Đẹp là khi đứng thẳng, ngồi thẳng sẽ tạo tư thế, hình dáng đẹp. Đẹp cả khi ta viết chữ thẳng hàng và đẹp hơn cả chính là cái đẹp của tâm hồn. Người có tâm

hồn đẹp là người thật lòng, thật bụng sống ngay thẳng với mọi người. Bài thơ Trăng sáng sân nhà em của Trần Đăng Khoa lại giúp trẻ cảm nhận cái đẹp của thiên nhiên, một nét đẹp tự nhiên và gần gũi nhất. Ông trăng tròn sáng tỏ Soi rõ sân nhà em Trăng khuya sáng hơn đèn Oi ông trăng sáng tỏ Soi rõ sân nhà em Hàng cây cau lặng đứng Hàng cây chuối đứng im Con chim quên không kêu Con sâu quên không kêu Chỉ có trăng sáng tỏ Soi rõ sân nhà em Trăng khuya sáng hơn đèn Oi ông trăng sáng tỏ Soi rõ sân nhà em Một bức tranh thiên nhiên thật đẹp được vẽ ra trước mắt trẻ thơ, bức tranh ấy không có nhiều màu sắc, không cầu kì nhưng vẽ đẹp mà nó đem đến lại được toát lên từ ánh sáng của trăng, một thứ ánh sáng của đất trời. Cái đẹp của tự nhiên, cái đẹp của trăng sáng giúp trẻ có thể hòa mình vào với thiên nhiên một cách nhẹ nhàng và tinh tế nhất, cảm nhận cái đẹp của ánh trăng qua những câu thơ mang lại cho trẻ sự tưởng tượng, ánh sáng của mẹ thiên nhiên ấy gần giống ánh sáng của những bóng đèn nhưng ánh sáng đó mang một cảm giác mát dịu, có thể soi rõ cả sân nhà.

- Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học còn giúp trẻ *có lối sống giàu lòng nhân ái, yêu thiên nhiên*, biết nâng niu trân trọng con người và những sản phẩm của con người tạo ra.

VD: Bài thơ Cái bát xinh xinh của Thanh Hòa đã dạy trẻ biết trân trọng cái bát mà trẻ thường dùng đựng thức ăn hàng ngày. Vì qua bài thơ trẻ biết được cái bát đó do ai làm và làm ra như thế nào, từ đâu, cần nâng niu như thế nào? Từ bùn đất sét Qua bàn tay cha Thành cái bát hoa Nâng niu bé giữ Công cha, công mẹ Bé cầm trên tay. -

Không chỉ vậy, khi được làm quen với tác phẩm văn học trẻ còn có cơ hội được mở rộng vốn từ, nhất là từ ngữ nghệ thuật, học cách diễn đạt mạch lạc, giàu sức biểu cảm.

VD: Khi dạy trẻ kể chuyện trẻ sẽ bắt chước giọng điệu, ngữ điệu của các nhân vật trong truyện. Do vậy ngôn ngữ của trẻ sử dụng sẽ dần biểu cảm hơn. Tóm lại, tác phẩm văn học có vai trò và ý nghĩa rất lớn trong việc giáo dục đạo đức cho trẻ. Có thể nói, đó là một trong những phương tiện hữu hiệu nhất để hình thành và phát triển nhân cách cho trẻ em mà đặc biệt là trẻ mẫu giáo một cách toàn diện. V.G.Bielinki đã từng nói; “ Một cuốn sách viết cho thiếu nhi là để giáo dục, mà giáo dục là một sự nghiệp vĩ đại, và nó quyết định số phận con người”. Chính vì vậy, sẽ thật thiệt thòi nếu một đứa trẻ không được tiếp xúc sớm và tiếp xúc thường xuyên với tác phẩm văn học.

2.3 Nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học”

2.3.1 Giáo dục lòng nhân ái cho trẻ

Tình thương là cái gốc của đạo đức của con người, việc giáo dục tình thương đáp ứng một nhu cầu sống của trẻ. Vì vậy, giáo dục lòng nhân ái được coi là trung tâm của công tác giáo dục đạo đức cho trẻ. Giáo dục lòng nhân ái cho trẻ bao gồm những nội dung sau:

- *Giáo dục tình yêu gia đình* Dạy trẻ biết yêu mọi người trong gia đình, gắn bó với nhau trên tình ruột thịt. Mọi người trong gia đình cần sống hòa thuận, giúp đỡ, quan tâm chăm sóc lẫn nhau, phải tôn trọng nghề nghiệp của nhau.

VD: Bài thơ Lấy tăm cho bà của nhà thơ Đinh Hải có viết

Cô giáo dạy cháu về nhà

Ăn xong nhớ lấy cho bà cái tăm

Nhưng bà đã rụng hết răng

Cháu không còn được lấy tăm cho bà

Em đi rót nước bung ra

Chè thơm hương tỏa khắp nhà vui vui

Bài thơ không chỉ là nói lên tình cảm của em bé dành cho người bà mà còn giúp trẻ biết được những thói quen hành vi tốt trong cuộc sống hàng ngày. Đó là sau khi ăn xong thì phải biết lấy tăm, rót nước mời bà, mời người lớn trong gia đình. Cô giáo có thể cho trẻ đọc bài thơ này vào thời điểm chờ chia cơm mỗi bữa ăn chính, nhắc nhở trẻ khi về nhà phải nhớ lời cô dặn...thì hiệu quả giáo dục đạt được sẽ rất khả quan, dần dần những hành vi đó sẽ trở thành những thói quen hành vi đạo đức, hành vi văn hóa, quy tắc lễ phép trong ăn uống ở mỗi trẻ. Những hành động đó rất gần gũi với trẻ đồng thời cũng vừa sức trẻ, chính vì vậy sự tác động của nó đến tình yêu thương gia đình ở trẻ là rất lớn và hiệu quả. Có thể sử dụng nhiều tác phẩm để giáo dục trẻ về tình yêu gia đình như: Mưa (Phạm Phương Lan), Em yêu nhà em (Đoàn Thị Lam Luyến),

Chổi ngoan (Vũ Thị Minh Tâm)... Các truyện như: Cô bé quàng khăn đỏ, Bông hoa cúc trắng, Tích chu, Gấu con chia quà, Sẻ con đáng yêu, Ba cô gái, Chàng Rùa...

- *Giáo dục tình yêu và thái độ quan tâm với mọi người như biết giúp đỡ những người xung quanh, kính trọng người lớn tuổi và yêu quý mọi người.* Các tác phẩm có thể sử dụng như: Kiến con đi ô tô, Bác gấu đen và hai chú thỏ, Quả táo của ai, Ai đáng khen nhiều hơn, Củ cải trắng, Cây táo thần... Các bài thơ : Phải là hai tay (Phạm Cúc), Giúp bà (Phạm Thị Minh Tâm), Cảm ơn (Nguyễn Thị Chung)...

- *Giáo dục tình yêu quê hương, yêu cuộc sống, yêu thiên nhiên như yêu cỏ cây hoa lá, yêu các con vật xung quanh, có ý thức bảo vệ thiên nhiên, bảo vệ và biết cách chăm sóc những con vật.* Các tác phẩm như : Cây thuốc dục (Ngô Quân Miện), Hoa kết trái (Thu Hà), Bắp cải xanh (Phạm Hồ), Mèo con (Phùng Phương Quý), Củ cải trắng, Cái áo của thỏ con...

VD: Truyện Chú đỗ con, Hoa mào gà, Niềm vui từ bát canh cải... Trong truyện Niềm vui từ bát canh cải thì ngoài việc cho trẻ yêu thiên nhiên, dạy trẻ cách chăm sóc và bảo vệ chúng, khi tìm hiểu về nội dung ta có thể đặt ra các câu hỏi để trẻ trả lời như

+ Bé Mai muốn trồng cây giống như các chú bộ đội không nhỉ?

+ Để trồng được cây rau cải thì cần phải làm những thứ gì?

+ Mẹ của bé Mai đã dạy bé chăm sóc như thế nào để hạt cải nảy mầm?

- *Cùng với việc giáo dục lòng nhân ái , cần từng bước giáo dục lòng yêu nước cho trẻ, bắt đầu từ những nhân tố sơ đẳng tạo nền tảng giáo dục, ý thức bảo vệ tổ quốc khi trẻ đủ lớn khôn.* Các tác phẩm như: Sự tích Hồ Gươm, Thánh Gióng, Nai Ngọc.. Như trong tác phẩm truyện Thánh Gióng, nhân vật cậu bé Thánh Gióng trong truyện ban đầu không biết nói, chẳng biết cười nhưng Thánh Gióng là một cậu bé yêu tổ quốc, có ý thức bảo vệ tổ quốc nên điều kì diệu đã xảy ra, khi Thánh Gióng sau khi nghe lời kêu gọi đánh giặc ngoại xâm bảo vệ tổ quốc, Thánh Gióng đã trở thành một tráng sĩ khỏe mạnh, thông minh, đầu quân đi đánh giặc. Cậu bé Thánh Gióng đã được nhân dân cả nước yêu mến, cảm ơn vì lòng yêu nước của Cậu đã giúp nhân dân có được cuộc sống yên bình, tự do.

- Đối với trẻ mẫu giáo, cần giáo dục cho trẻ tình yêu đối với Bác Hồ, biết yêu lá cờ tổ quốc, quan tâm đến các di tích lịch sử...những ngày lễ lớn hoặc những sự kiện quan trọng nước hoặc ở địa phương. Các tác phẩm như : Ai ngoan sẽ được thưởng, Dành cho các cháu, Com trắng dành cho người cao tuổi...

2.3.2 Giáo dục quan hệ bạn bè, xây dựng lớp đoàn kết thân ái

Đây là một nhiệm vụ quan trọng và cũng là công việc phức tạp bởi trẻ ở lứa tuổi mẫu giáo đã bắt đầu cùng chơi mang tính chất tập thể, mối quan hệ mới được hình thành và phát triển, nó ảnh hưởng rất lớn đến đạo đức của trẻ, đó chính là quan hệ bạn bè. Do vậy, giáo viên phải nắm vững nội dung cơ bản theo từng độ tuổi để có những tác động thích hợp và kịp thời.

- Đối với trẻ mẫu giáo bé, cần khuyến khích trẻ làm quen với nhau, biết sống hòa thuận, biết tuân thủ những quy tắc ban đầu của sinh hoạt tập thể đồng thời nhen nhóm dần ở trẻ nhu cầu chơi cùng nhau, cùng nhau hoạt động, biết phối hợp cùng nhau

- Đối với trẻ mẫu giáo nhỡ, cần từng bước mở rộng nhóm chơi của trẻ, mở rộng vốn kinh nghiệm về hoạt động chung của trẻ, kịp thời biểu dương những cử chỉ đẹp, uốn nắn, ngăn chặn những cử chỉ không tốt, hướng dẫn trẻ tự giải quyết những hành vi xích mích trong khi chơi chung.

- Đối với trẻ mẫu giáo lớn, tự biết tập hợp nhau lại và tự đề xuất trò chơi, trẻ đã nhận ra và biết những quy tắc ứng xử cần thiết trong quan hệ bạn bè. Quan hệ bạn bè phong phú đa dạng hơn và đã trở thành nhân tố quan trọng trong đời sống của trẻ.

Các tác phẩm thường sử dụng trong chương trình như: Dung dăng dung dẻ (Lương Thị Biên), Đá bóng (Phạm Mai Chi, Hoàng Dân sưu tầm), Cảm ơn (Nguyễn Thị Chung), Cô dạy (Phạm Hồ)...các truyện như : Món quà của cô giáo, Đôi bạn tốt...

2.3.3 Giáo dục những quy tắc lễ phép, hành vi có văn hóa và những tính tốt

Giáo dục cho trẻ những quy tắc lễ phép (chào hỏi, thưa gửi, cảm ơn), những quy tắc hành vi có văn hóa ở nơi công cộng (không vứt rác, ngắt hoa, làm hỏng cây ở công viên, làm ồn khi đến thăm phòng triển lãm nhà bảo tàng...), những cách ứng xử

tốt đẹp với mọi người (giúp đỡ, không trêu ghẹo người tàn tật, nâng dạy đỡ và đỡ dành em bé ngã..)

Những tác phẩm đề cập có tác dụng giáo dục trẻ về vấn đề này là : Hoa kết trái (Thu Hà), Làm anh (Phan Thị Thanh Nhân), Lời chào (Phạm Cúc), Em luôn nhẹ nhàng (Phạm Thị Mai Chi. Hoàng Dân sưu tầm), Không vứt rác ra đường (Phong Thu)...

VD: Bài thơ Không vứt rác ra đường của Phong Thu

Cái bánh có lá gói

Quả chuối vỏ rất trơn

Giẫm phải là ngã luôn

Nhớ bỏ vào thùng rác

Bài thơ giáo dục trẻ không nên vứt rác ra đường mà phải vứt rác đúng nơi quy định để giữ gìn vệ sinh môi trường chung cho mọi người, đó là một cử chỉ có văn hóa.

Những nội dung giáo dục đạo đức nêu trên cần kết hợp chặt chẽ với việc giáo dục những đức tính tốt cho trẻ. Đối với trẻ mẫu giáo cần kịp thời biểu dương, nuôi dưỡng và phát triển tính tốt của trẻ ngay khi có những biểu hiện manh nha. Ngược lại cần tìm nguyên nhân và kiên quyết ngăn chặn, uốn nắn khi thấy trẻ xuất hiện tính xấu nào đó.

- Một số tính tốt cần đặc biệt chú ý rèn luyện cho trẻ

+ Tính tự lập: tự làm những việc trẻ tự làm được, không nhõng nhẽo, không ỷ lại vào người lớn.

+ Tính mạnh dạn: mạnh dạn khi giao tiếp với mọi người, khi đến chỗ xa lạ, khi cần tiêm chủng, uống thuốc, khi người lớn yêu cầu...

+ Tính ngăn nắp: ăn mặc gọn gàng, sắp lại đồ chơi ngăn nắp sau khi chơi, không vứt bừa bãi, vứt bỏ lung tung...

+ Tính kỷ luật: biết nghe lời, biết tôn trọng những quy tắc sinh hoạt chung, biết tự kiểm chế.. Cuối cùng, cần phải chú ý là giáo dục những quy tắc hành vi, những nét

tính cách cho trẻ phù hợp với đặc điểm lứa tuổi, không làm cho trẻ mất đi cái ngây thơ hồn nhiên của lứa tuổi. Một nền tảng đạo đức tốt khiến trẻ càng dễ hòa mình vào cuộc sống xung quanh, tạo nên sự thoải mái, hạnh phúc của tuổi thơ, tuyệt nhiên không làm cho trẻ thêm xét nét, sợ hãi, sống mất hồn nhiên, già trước tuổi.

2.4 Các phương pháp dạy học thường được sử dụng trong tiết học “Cho trẻ làm quen tác phẩm văn học” nhằm giáo dục đạo đức

2.4.1 phương pháp đọc, kể diễn cảm

Đọc, kể một cách nghệ thuật là cách mà người đọc, người kể sử dụng mọi sắc thái biểu cảm của giọng mình và các phương tiện biểu cảm khác như: nét mặt, ánh mắt, cử chỉ, điệu bộ để trình bày tác phẩm, làm cho người nghe có thể tái tạo bằng hình ảnh những cái đã nghe được đồng thời gọi lên ở người nghe những xúc cảm và tình cảm nhất định. Trình bày tác phẩm nghệ thuật làm cho các em hiểu được nội dung, dễ tưởng tượng nghệ thuật, các khung cảnh, các tình tiết. Do trẻ chưa biết đọc nên ngôn ngữ nghệ thuật mà các em sẽ cảm thụ bằng cách nghe người lớn đọc, kể. Chính vì vậy trình bày tác phẩm một cách diễn cảm, xúc động thì có tầm quan trọng đặc biệt.

2.4.2 phương pháp đàm thoại

Đàm thoại là một phương pháp được hiểu dưới dạng câu hỏi, trả lời về một nội dung, một chủ đề được chuẩn bị từ trước.

Trong tiết học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học nó có vai trò: làm cho trẻ nắm được nội dung tác phẩm nhanh hơn và dễ hiểu các từ mới, khó trong tác phẩm. Trẻ có thể bày tỏ suy nghĩ của mình về vấn đề đang trao đổi.

Có 3 loại đàm thoại:

a. Đàm thoại mở đầu Là loại đàm thoại giới thiệu một cách ngắn gọn nhất hướng trẻ vào nội dung tác phẩm.

b. Đàm thoại hiểu tác phẩm Là loại đàm thoại kết hợp với giảng giải làm cho trẻ nhớ nội dung tác phẩm, phân biệt được tính cách của nhân vật. Thường sử dụng khi dạy tác phẩm lần đầu.

c. Đàm thoại để tái hiện tác phẩm Là loại đàm thoại nhằm giúp trẻ nhớ lại được trình tự câu chuyện, đồng thời củng cố những hiểu biết của trẻ về tác phẩm. Đàm thoại này giáo viên phải yêu cầu trẻ nói có ngữ điệu, nhất là lời các nhân vật.

2.4.3 Phương pháp trực quan

Phương pháp trực quan là phương pháp sử dụng những sự vật và hình tượng có thực trong thế giới khách quan như: mô hình, mẫu vật, người, hình ảnh, hình thể của cô giáo... để tác động một cách có chủ định vào các giác quan của trẻ để trẻ hiểu tác phẩm đầy đủ và sâu sắc hơn. Vai trò của phương pháp trực quan:

+ Phù hợp với trình độ tư duy của trẻ nên dễ gây hứng thú cho trẻ khi nghe tác phẩm

+ Rèn cho trẻ kỹ năng quan sát, phát triển kỹ năng tư duy trực quan hình tượng và phát triển trí tưởng tượng

Yêu cầu về đồ dùng:

+ Phải đảm bảo về tiêu chuẩn và kích thước, màu sắc, đảm bảo an toàn

+ Đồ dùng trực quan phải luôn đi kèm với phương pháp dùng lời.

+ Sử dụng đồ dùng đúng lúc, đúng chỗ

Hình thức sử dụng:

+ Dùng để giới thiệu bài nhằm lôi cuốn sự chú ý của trẻ vào bài học.

+ Dùng để minh họa cho lời kể của cô hay lời đọc thơ, dùng để giảng giải từ mới, từ khó trong bài.

+ Dùng để trẻ kể lại, đọc lại tác phẩm

Chú ý khi sử dụng đồ dùng trực quan

+ Phải sử dụng đúng tinh tiết, sử dụng xong phải cất đi ngay.

+ Sắp xếp đồ dùng một cách khoa học khi sử dụng không vút lung tung.

+ Bố trí chỗ ngồi cho trẻ để trẻ dễ quan sát đồ dùng trực quan.

+ Đồ dùng mới lạ phải cho trẻ làm quen trước.

+ Phải có câu hỏi để gợi ý khi trẻ xem tranh để trẻ thấy được sự liên hệ giữa chi tiết bức tranh và nội dung tác phẩm.

+ Không lạm dụng đồ dùng trực quan trong tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học”

2.4.4 Phương pháp đưa trẻ vào hoạt động văn học

Việc đưa trẻ vào hoạt động văn học là cách đưa trẻ vào những tình huống và hành động văn học. Đây là lúc ta biến chủ thể tiếp nhận đến chủ thể văn học. Nghĩa là từ chỗ trẻ nhận biết tiến tới cho trẻ đánh giá điều đã phản ánh trong tác phẩm. Cao hơn nữa là cho trẻ trải qua thực nghiệm, nhập tâm vào các nhân vật trong các tình huống của truyện. Phương pháp cho trẻ vào hoạt động văn học còn bao hàm cả nghệ thuật tạo không khí văn chương, chuẩn bị tâm lý cho trẻ bước vào cảm thụ tác phẩm.

Các hình thức hoạt động văn học của trẻ

+ Đọc, kể chuyện cho trẻ nghe.

+ Dạy trẻ kể lại truyện sáng tạo.

+ Đọc thơ cho trẻ nghe.

+ Dạy trẻ đặt câu hỏi, đọc diễn cảm thơ.

+ Dạy trẻ đóng kịch

2.5 Thực trạng nội dung và phương pháp giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học” của trường Mầm Non I và Mầm Non Hoa Mai

- Địa điểm tiến hành

Để nắm được thực trạng việc giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo thông qua các tiết học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học, tôi tiến hành điều tra tại 2 trường mầm non thuộc TP. Huế gồm Mầm non 1 và Mầm non Hoa Mai

+ Trường trung tâm : Trường Mầm non 1

+ Trường khu vực : Trường Mầm non Hoa Mai

+ Cách thức tiến hành Chúng tôi tiến hành phát và thu 35 phiếu điều tra cho các giáo viên của hai trường mầm non, cụ thể là:

+ Trường Mầm non 1: 20 phiếu

+ Trường Mầm non Hoa Mai: 15 phiếu

+ Thời gian khảo sát Quá trình khảo sát thực trạng này được tiến hành trong khoảng thời gian từ tháng 05 đến tháng 06 năm 2020.

+ Kết quả khảo sát Quá trình điều tra qua phiếu, kết hợp với các phương pháp nghiên cứu khác tôi đã thu được kết quả khảo sát thực trạng như sau:

2.5.1 Khảo sát Thực trạng nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học”

2.5.1.1. Nhận thức của giáo viên về sự cần thiết của việc giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo thông qua các tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học”

Để tìm hiểu vấn đề này, tôi đã hỏi giáo viên:

Câu hỏi 1: Theo thầy cô, việc đưa các nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các tác phẩm văn học cho trẻ là một việc làm:

1. Rất cần thiết
2. Cần thiết
3. Không thật sự cần thiết
4. Không cần thiết

Kết quả thu được:

Bảng 1: Nhận thức của giáo viên về sự cần thiết của giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo thông qua các tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học”

	1	2	3	4
Tên trường				
Ý kiến				
Mầm Non 1	19	1	0	0
Mầm non Hoa Mai	12	3	0	0
Tổng %	88%	12%	0	0

Qua bảng số liệu cho thấy, trong hai trường mầm non cũng có những ý kiến khác nhau về sự cần thiết của vấn đề giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo. Tỷ lệ giáo viên đồng ý với ý kiến a: rất cần thiết là rất cao chiếm 88%, tỷ lệ giáo viên đồng ý với ý kiến b: cần thiết thấp hơn, chỉ chiếm 12%

Tuy có những ý kiến khác nhau về tầm quan trọng của giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo nhưng tất cả các giáo viên đều nhận thức đúng đắn về vấn đề này. Không có giáo viên nào cho rằng vấn đề này không thật sự cần thiết hay không cần thiết. Nhận thức này hoàn toàn phù hợp với yêu cầu chuẩn mực đối với giáo viên mầm non. Giáo viên các trường mầm non đã nhận thức được việc tầm quan trọng phải đưa nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các tác phẩm văn học không chỉ giúp cho trẻ nâng cao khả năng trí tuệ, giúp trẻ phát triển trí nhớ, trí tưởng tượng, củng cố kiến thức qua học tập, vui chơi mà còn nuôi dưỡng, phát triển tâm hồn trẻ thơ, hình thành nhân cách toàn diện.

2.5.1.2. Thực trạng việc khai thác nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo thông qua các tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học”

- Để tìm hiểu việc khai thác nội dung, ý nghĩa giáo dục đức của các tác phẩm văn học chúng tôi đã hỏi giáo viên:

Câu hỏi 2: Trong các tiết học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học ở các lớp mẫu giáo, thầy cô có khai thác nội dung và ý nghĩa giáo dục đạo đức của tác phẩm văn học hay không?

1. Có

2. Không

Kết quả thu được:

Bảng 2: Thực trạng việc khai thác nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo thông qua các tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học

Kết quả	Có		Không	
	Số phiếu	%	Số phiếu	%
Mầm non 1	20	100%	0	
Mầm non Hoa Mai	15	100%	0	

Dựa trên kết quả vừa rồi, có thể thấy tất cả giáo viên đều đã nhận thức được vai trò của tác phẩm văn học đối với trẻ mẫu giáo, việc khai thác nội dung và ý nghĩa giáo dục đạo đức của tác phẩm văn học đã được giáo viên quan tâm và chú ý trong mỗi tiết học, giúp trẻ có thể nắm bắt được yêu cầu môn học này

- Để tìm hiểu mức độ khai thác nội dung giáo dục đức của các tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học”, tôi đã hỏi giáo viên:

Câu hỏi 3: Nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ được khai thác trong các tiết học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học ở lớp mẫu giáo:

1. Thường xuyên

2. Đôi khi

3. Không thực hiện

Kết quả thu được:

Bảng 3: Mức độ khai thác nội dung giáo dục đức của các tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học”

Trường	Mầm non 1			Mầm non Hoa Mai		
Hình thức	1	2	3	1	2	3
Kết quả	17	3	0	11	4	0
%	85%	15%	0%	73%	27%	0%

Nhìn chung, mức độ khai thác nội dung giáo dục đạo đức ở các trường mầm non không chênh lệch nhau nhiều. Các trường mầm non đa phần đã đưa nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ vào các tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học” một cách thường xuyên (chiếm từ 73%- 85%), chỉ rất ít giáo viên đôi khi mới thực hiện (15%-27%) và không có giáo viên nào không thực hiện. Điều này chứng tỏ giáo viên các trường mầm non đã nhận thức được tầm quan trọng của việc giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua tác phẩm văn học, giúp cho mục tiêu giáo dục đạt hiệu quả cao.

2.5.1.3. Nhận thức của giáo viên về các nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ trong các tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học”

Câu hỏi 4: Theo thầy cô, trong các tiết học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học ở lớp mẫu giáo, nội dung giáo dục đạo đức nào được đưa vào để giáo dục trẻ?

1. Giáo dục lòng nhân ái và những yếu tố sơ đẳng của lòng yêu nước.
2. Giáo dục quan hệ bạn bè, xây dựng lớp đoàn kết thân ái.
3. Giáo dục những quy tắc lễ phép, hành vi có văn hóa và những đức tính tốt
4. Cả 3 nội dung trên.

Kết quả thu được:

Bảng 4: Nhận thức của giáo viên về các nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ trong các tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học”

Trường	Mầm Non 1	Mầm Non Hoa Mai

Hình thức	1	2	3	4	1	2	3	4
Kết quả	3	0	0	17	2	0	0	13
%	15%	0	0	85%	13%	0	0	87%

Nhìn chung giáo viên đã nắm được các nội dung giáo dục đạo đức nhằm giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua tác phẩm văn học, đó là:

- Giáo dục lòng nhân ái và những yếu tố sơ đẳng của lòng yêu nước
- Giáo dục quan hệ bạn bè, xây dựng lớp đoàn kết thân ái
- Giáo dục những quy tắc lễ phép, hành vi có văn hóa và những đức tính tốt.

Điều này rất quan trọng bởi mỗi tác phẩm văn học thiếu nhi đều có những nội dung giáo dục riêng, do đó giáo viên phải nắm bắt rõ nội dung của tác phẩm và hàm ý giáo dục trong đó để giáo dục trẻ.

2.5.1.4. Nhận thức của giáo viên về điều kiện, cách thức thực hiện các nội dung giáo dục đạo đức

- Nhận thức của giáo viên về điều kiện để thực hiện các nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học” thể hiện qua kết quả trả lời câu hỏi sau:

Câu hỏi 5: Theo thầy cô, để giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo thông qua các tiết học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học có cần phải nắm vững đặc điểm tâm lý của trẻ theo từng độ tuổi không?

- Có
- Không

Kết quả thu được:

Bảng 5: Nhận thức của giáo viên về điều kiện thực hiện các nội dung giáo dục đạo đức

Kết quả	Có		Không	
	Số phiếu	%	Số phiếu	%
Mầm Non 1	20	100%	0	
Mầm Non Hoa Mai	15	100%	0	

Hầu hết giáo viên đều nhận thức được rằng: để giáo dục các nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo thì giáo viên cần phải nắm rõ được đặc điểm tâm lý của trẻ theo từng lứa tuổi để có những biện pháp, phương pháp dạy học phù hợp. Ở lứa tuổi mẫu giáo thường có những biến đổi tâm lý phức tạp và ở mỗi lứa tuổi là khác nhau cho nên việc nắm bắt và hiểu được tâm lý trẻ là một việc làm quan trọng và cần thiết.

- Để tìm hiểu cách thức triển khai các nội dung giáo dục đạo đức, chúng tôi đã hỏi giáo viên:

Câu hỏi 6: Việc thực hiện các nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các tiết học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học tại các trường mầm non được các thầy cô triển khai như thế nào trong các tiết học đó?

1. Đặt câu hỏi mở để trẻ tự trả lời
2. Tạo tình huống cho trẻ
3. Giáo dục trẻ chủ yếu bằng lời cô nói

Kết quả thu được:

Bảng 6: Nhận thức của giáo viên về cách thức thực hiện các nội dung giáo dục đạo đức

Trường	Mầm Non 1			Mầm Non Hoa Mai		
	a	b	c	a	b	c
Hình thức						
Kết quả	9	3	8	7	2	6
%	45%	15%	40%	47%	13%	40

Kết quả trên cho thấy tỷ lệ việc thực hiện các nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các tiết học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học của mỗi giáo viên còn có sự chênh lệch giữa các hình thức thực hiện. Trong đó, việc đặt câu hỏi mở để trẻ tự trả lời chiếm tỉ lệ cao (45%-47%), đây cũng là một hình thức hay được giáo viên sử dụng để phát triển tư duy cho trẻ. Việc giáo dục chủ yếu bằng lời cô nói vẫn chiếm tỷ lệ khá cao tại các trường mầm non

2.5.2 Thực trạng sử dụng các phương pháp dạy học trong các tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học” nhằm giáo dục đạo đức cho trẻ

2.5.2.1. Nhận thức của giáo viên về hiệu quả của các phương pháp dạy học trong việc giáo dục đạo đức cho học sinh

- Để tìm hiểu vấn đề này, tôi đã hỏi giáo viên:

Câu hỏi 7: Trong các phương pháp dạy học sau đây, theo thầy cô thì phương pháp nào sử dụng có hiệu quả cao trong việc giáo dục đạo đức cho trẻ ở các tiết học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học?

1. Phương pháp thực hành luyện tập.
2. Phương pháp diễn giải.
3. Phương pháp nêu gương.
4. Phương pháp đánh giá, nhận xét.
5. Phương pháp đàm thoại.
6. Phương pháp trực quan.
7. Phương pháp trò chơi.

Kết quả thu được:

Bảng 7: Nhận thức của giáo viên về hiệu quả của các phương pháp dạy học trong việc giáo dục đạo đức cho học sinh

Trường	Mầm non 1	Mầm non Hoa Mai

Kết quả	Số phiếu	%	Số phiếu	%
1	20	100%	14	93%
2	18	90%	15	100%
3	16	80%	12	80%
4	14	70%	11	73%
5	13	65%	11	73%
6	17	85%	9	60%
7	15	75%	10	67%

Từ kết quả trên cho thấy mỗi phương pháp lại có một ưu điểm riêng. Các giáo viên đều đánh giá cao hiệu quả của nó mang lại. Tỷ lệ chênh lệch nhau về hiệu quả giữa các phương pháp thu được ở trên là rất thấp càng cho thấy tầm quan trọng của việc kết hợp các phương pháp để nâng cao hiệu quả giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các tiết học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học

2.5.2.2. Mức độ sử dụng các phương pháp dạy học của giáo viên

Câu hỏi 8: Trong các tiết học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học, thầy cô đã sử dụng các phương pháp dạy học nào dưới đây nhằm giáo dục đạo đức cho trẻ?

1. Phương pháp thực hành luyện tập.
2. Phương pháp diễn giải.
3. Phương pháp nêu gương.
4. Phương pháp đánh giá, nhận xét.
5. Phương pháp đàm thoại.
6. Phương pháp trực quan.
7. Phương pháp trò chơi.

Kết quả thu được:

Bảng 8: Mức độ sử dụng các phương pháp dạy học của giáo viên

Trường	Mầm Non 1		Mầm non Hoa Mai	
	Số phiếu	%	Số phiếu	%
1	18	90%	15	100%
2	20	100%	12	80%
3	13	65%	14	93%
4	15	75%	14	93%
5	14	70%	11	73%
6	19	95%	12	80%
7	17	85%	13	87%

Từ bảng điều tra trên cho thấy: hầu hết các giáo viên mầm non ở trường Mầm non 1 đã sử dụng kết hợp được nhiều phương pháp. Trong đó, những phương pháp mà giáo viên trong trường sử dụng nhiều đó là: Có sự chênh lệch phương pháp sử dụng giữa các trường nhưng chủ yếu vẫn không nhiều, như ở Mầm non 1 100% là điển giải, thì ở Hoa Mai 100% là sử dụng phương pháp thực hành luyện tập, có sự chênh lệch khá lớn giữa phương pháp nêu gương và phương pháp đánh giá nhận xét giữa hai trường như ở Mầm non 1 thì từ 65%-75%, trong khi đó ở Mầm non Hoa Mai được sử dụng tới 93%.

2.5.2.3. Mức độ sử dụng các hình thức tổ chức dạy học của giáo viên

Câu hỏi 9: Trong các hình thức dạy học dưới đây, hình thức nào thường được sử dụng khi Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học?

1. Dạy học ở trên lớp
2. Dạy học ở ngoài trời
3. Kết hợp cả hai hình thức trên

Kết quả thu được:

Bảng 9: Mức độ sử dụng các hình thức tổ chức dạy học của giáo viên

Trường	Mầm non 1			Mầm non Hoa Mai		
	1	2	3	1	2	3
Hình thức						
Kết quả	14	3	3	10	2	3
%	70%	15%	15%	67%	13%	20%

Nhìn chung tỉ lệ sử dụng các hình thức dạy ở các trường không chênh lệch nhau nhiều. Hình thức dạy học được sử dụng chủ yếu là dạy học trên lớp (từ 67%- 70%). Hình thức dạy học ngoài trời được sử dụng ít hơn. Việc kết hợp được cả 2 hình thức dạy học trên là một việc làm rất cần thiết để trẻ lĩnh hội nhanh hơn, tiếp nhận bài học đạo đức một cách tự nhiên hơn và hiệu quả hơn lại không được sử dụng nhiều. Đây là mặt hạn chế còn đang tồn tại ở các trường mầm non trong khu vực hiện nay.

2.5.2.4. Phương pháp hình thành, củng cố tri thức, niềm tin, tình cảm đạo đức

Để khảo sát nội dung này, tôi đã hỏi giáo viên:

Câu hỏi 10: Thầy cô thường dùng cách nào trong các cách dưới đây sau tiết học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học để giúp trẻ củng cố tri thức, niềm tin, tình cảm đạo đức?

1. Cho trẻ ôn bài thường xuyên bằng lý thuyết.
2. Tạo tình huống thực tế để trẻ trải nghiệm.
3. Củng cố bài học đạo đức cho trẻ thông qua việc rèn nếp sinh hoạt hàng ngày cho trẻ tại lớp, rèn thói quen ứng xử với bạn bè trong lớp.

Kết quả thu được:

Bảng 10: Phương pháp hình thành, củng cố tri thức, niềm tin, tình cảm đạo đức

Phương án	1		2		3	
Trường	Số phiếu	%	Số phiếu	%	Số phiếu	%
Mầm Non 1	13	65%	3	15%	4	20%
Mầm Non Hoa Mai	9	60%	3	20%	3	20%

Đa số để ôn lại kiến thức cho trẻ, giáo viên phần đa đều chọn phương án cho trẻ ôn bài thường xuyên bằng lí thuyết. Tuy nhiên ở trẻ phương án “Củng cố bài học đạo đức cho trẻ thông qua việc rèn nếp sinh hoạt hàng ngày cho trẻ tại lớp, rèn thói quen ứng xử với bạn bè trong lớp.” được xem là phương án tốt nhất, nhưng chưa được giáo viên chú trọng và sử dụng nhiều, ở phương án này cả 2 trường đều chỉ chiếm 20%.

=> Từ những kết quả trên cùng với việc quan sát học sinh trên lớp, trò chuyện với phụ huynh và dự các tiết học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học của giáo viên trong trường chúng tôi thực tập, chúng tôi nhận thấy việc giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua tiết học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học ở các trường mầm non thực tế đang có những đặc điểm nổi bật sau:

- Nói chung, giáo viên tại các trường các trường mầm non khu vực điều tra đã có nhận thức đúng đắn cũng như có một lượng kiến thức cơ bản, cần thiết trong việc giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các tiết học này.

- Qua các tiết học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học, giáo viên cũng đã khai thác được nội dung cũng như ý nghĩa của việc giáo dục đạo đức cho trẻ Trên cơ sở những vốn kiến thức đã có hầu hết giáo viên đã nhận thấy được vai trò cũng như ý nghĩa của việc giáo dục đạo đức cho trẻ, thấy được sự cần thiết phải giáo dục đạo đức cho trẻ mà con đường thông qua các tác phẩm văn học là con đường ngắn nhất, tác động một cách nhẹ nhàng đến trẻ đồng thời mỗi giáo viên cũng đã lựa chọn và kết hợp được nhiều phương pháp dạy học đối với từng tác phẩm văn học nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục đạo đức, giáo viên các trường cũng đã nhận thức được sự cần thiết phải có sự luân phiên các hình thức dạy học nhằm tạo hứng thú cũng như cho trẻ đồng thời giáo viên cũng đã biết nắm bắt đặc điểm tâm lý lứa tuổi để từ đó có những biện pháp, phương pháp dạy học phù hợp nhằm nâng cao hiệu quả dạy học.

Tuy nhiên thực tế cũng cho thấy:

- Một số trường mầm non khu vực mức độ thực hiện và khai thác nội dung giáo dục đạo đức thông qua tác phẩm văn học còn chưa cao, cũng đã đưa nội dung và nói lên được ý nghĩa đạo đức của tác phẩm văn học thiếu nhi đối với trẻ tuy nhiên mức độ đó chưa thường xuyên.

- Việc kết hợp các phương pháp dạy học cũng gặp khó khăn, tỷ lệ sử dụng phương pháp trực quan chưa cao sẽ dẫn đến hiệu quả học tập, tiếp thu, tập trung chú ý của trẻ kém đi.

- Việc thực hiện các nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các tiết học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học còn chủ yếu bằng lời cô nói. Trong các tiết học đó, số lượng tình huống cô đưa ra để rèn cách ứng xử của trẻ, hành vi của trẻ em (nếu được đặt trong hoàn cảnh của nhân vật trong truyện) chưa nhiều, còn hạn chế.

- Đa số giáo viên mầm non sử dụng hình thức dạy học trong lớp mà chưa sử dụng hình thức dạy học ngoài trời nhiều hoặc đã sử dụng nhưng chưa phát huy được tối đa tác dụng của nó.

- Biện pháp đưa trẻ vào hoạt động văn học trong các tiết học còn chưa được sử dụng nhiều, điều này làm cho khả năng liên hệ các bài học đạo đức vào thực tế bị hạn chế.

- Sau các tiết học, giáo viên mới chỉ cho trẻ ôn lại bằng lí thuyết nhiều, cũng đã liên hệ đến thực tế sinh hoạt hàng ngày ngay tại lớp, rèn thói quen ứng xử với các bạn trong lớp nhưng chưa tạo tình huống thực tế nhiều để trẻ trải nghiệm.

CHƯƠNG 3: BIỆN PHÁP NÂNG CAO KẾT QUẢ GIÁO DỤC ĐẠO ĐỨC CHO TRẺ MẦM NON THÔNG QUA CÁC TIẾT HỌC “CHO TRẺ LÀM QUEN VỚI TÁC PHẨM VĂN HỌC”

Để nâng cao chất lượng giáo dục nói chung và giáo dục đạo đức nói riêng cho trẻ mầm non thì việc tìm ra phương thức giáo dục đạo đức đạt hiệu quả là vấn đề rất cần thiết, quan trọng và luôn cần được quan tâm, chú ý một cách đặc biệt trong các trường mầm non. Để thực hiện tốt được điểu này thì việc đầu tiên chúng ta

phải làm đó là tìm hiểu thực trạng giáo dục đạo đức ở trường mầm non, đồng thời xác định nguyên nhân dẫn đến thực trạng, từ đó đưa ra những biện pháp giải quyết vấn đề

3.1 Nguyên nhân

Trên cơ sở và số liệu đi kèm tra trong thời gian chúng tôi là giáo sinh thực tập tại trường mầm non, có thể rút ra những nguyên nhân sau:

- Do trình độ của giáo viên còn hạn chế nên việc sử dụng các phương pháp giáo dục chưa hợp lí.

- Giáo viên chưa sử dụng hết các đồ dùng trực quan có ở lớp một cách triệt để mà chỉ sử dụng rất ít hoặc sử dụng nhưng chưa phát huy được hiệu quả đồ dùng trực quan nên việc tạo hứng thú, tập trung chú ý trong học tập cho trẻ ở lứa tuổi này rất khó.

- Giáo viên chưa phát huy hết khả năng sáng tạo của mình, chưa làm được nhiều đồ dùng, đồ chơi cho lớp hay làm còn chưa mang tính thẩm mỹ

- Các nội dung giáo dục đạo đức thường chỉ được đề cập ở phạm vi cuối tiết học, giáo viên chỉ dặn dò, giáo dục trẻ một cách máy móc mà chưa gọi ở trẻ những cảm xúc, tình cảm của trẻ một cách từ từ và tự nguyện.

- Do áp lực công việc dẫn đến hình mẫu và chuẩn mực đạo đức của cô đôi khi cũng bị ảnh hưởng, khi giáo dục cô chưa thực sự gần gũi với trẻ nên hiệu quả giáo dục chưa cao.

- Gia đình trẻ: Trong thực tế còn tồn tại một số gia đình không quan tâm nhiều đến việc giáo dục đạo đức cho trẻ như: không cần thi thết trẻ phải chào hỏi (chỉ lễ chuộng trẻ), không chú ý đến hành vi của trẻ, có những hành vi sai nhưng người lớn không uốn nắn hoặc không chỉ ra chỗ sai cho trẻ... hoặc ngược lại, có những gia đình lại dùng hình thức giáo dục rất không sư phạm như: đánh đập, quát mắng trẻ, cưỡng ép trẻ thực hiện... Có những gia đình thì hình mẫu chuẩn mực đạo đức lại không được thực hiện: bố mẹ cãi nhau, đánh nhau, trộm cắp, chửi bới xúc phạm người khác,

ăn nói thi ệ văn hóa, có nhữg hành vi không văn minh...hoặc cũng do nhận thức chưa đúng đắn, không thống nhất trong cách dạy con dẫn đến dễ bị ảnh hưởng đến nhân cách của trẻ. Gia đình là môi trường tác động rất lớn đến đạo đức và nhân cách của trẻ. Gia đình chính là cái nôi của đạo đức ở trẻ. Do vậy n ều phương pháp, biện pháp giáo dục tại gia đình không phù hợp, không thống nhất với nhà trường thì dễ dẫn tới hiện tượng “Trống đánh xuôi, kèn thổi ngược” trong giáo dục.

- Giáo viên chưa tận dụng phối hợp được triệt để giữa nội dung giáo dục đạo đức qua tác phẩm văn học với các hoạt động khác để phát huy được hiệu quả của việc giáo dục.

- Do tác động không tốt từ môi trường xã hội từ bên ngoài đến hành vi và thói quen đạo đức của trẻ.

3.2 Giải pháp

Từ những khó khăn và nguyên nhân trên, chúng tôi đề xuất một số giải pháp sau:

3.2.1 đối với nhà trường

- Nhà trường và các cấp quản lý cần phải quan tâm và cần thật sự sát sao hơn nữa đến việc tổ chức, kiểm tra, đánh giá việc thực hiện công tác giáo dục đạo đức của các giáo viên tại các lớp học, thống nhất các phương pháp, hình thức dạy học môn học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học sao cho việc giáo dục đạo đức đạt hiệu quả cao nhất.

- Đầu tư hơn nữa về cơ sở vật chất, mua sắm thêm trang thi ệ bị đồ dùng để dạy học và học môn làm quen với tác phẩm văn học kết hợp với các phương tiện dạy học hiện đại, xây dựng bài giảng điện tử; bổ sung nhi ều bộ truyện tranh, rối tay, máy chi ếu... Ở các lớp khối chưa có sân khấu biểu diễn rồi việc đưa nội dung kể bằng rối gặp khó khăn.

- Có tài liệu thể hiện sang kịch bản sân khấu để cô giáo thuận tiện cho trẻ được trải nghiệm bản thân, đưa trẻ vào trong hoạt động văn học.

- Tổ chức lớp dạy về nghệ thuật biểu diễn rối và đóng kịch để các cô giáo được học tập, trau dồi thêm kỹ năng, từ đó giúp cho trẻ học tập môn “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học” với nhiều hình thức phong phú đa dạng, trẻ sẽ có hứng thú học tập hơn, học một cách hăng say để bài học đạt được kết quả thu được đối với trẻ.

- Thường xuyên mở lớp bồi dưỡng nâng cao trình độ chuyên môn cho giáo viên, khuyến khích sự sáng tạo của giáo viên bằng cách tổ chức các cuộc thi giáo viên dạy giỏi, giáo viên với sự sáng tạo đồ dùng đồ chơi, tạo điều kiện cho giáo viên dự nhiều giờ dạy mẫu với nhiều hình thức dạy học mới.

- Ban giám hiệu nhà trường cần chăm lo hơn nữa đời sống của giáo viên cả về vật chất lẫn tinh thần. Cụ thể như: tăng mức lương, tiền thưởng, quan tâm đời sống gia đình của từng thành viên, đồng viên chị em yên tâm công tác để mỗi giáo viên có thể toàn tâm, toàn ý với công tác giáo dục.

3.2.2 Đối với giáo viên

- Cần phải nâng cao chất lượng hoạt động cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học. Để thực hiện tốt việc này thì cô giáo phải có một sự chuẩn bị chu đáo, chuẩn bị trước tiên phải là nghiên cứu kỹ nội dung tác phẩm để từ đó có thể nắm được tư tưởng bao trùm cả tác phẩm, xác lập thái độ, cử chỉ, điệu bộ, giọng đọc, kể một cách phù hợp... giúp trẻ hiểu dễ dàng hơn ý bao hàm trong nội dung giáo dục đạo đức mà cô đưa ra, giúp bài học đạt được để đi vào tâm hồn của trẻ. - Cần phải có sự chuẩn bị đồ dùng trực quan cho trẻ trong các tiết học. Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học vừa phải có tính sáng tạo lại vừa phải có tính nghệ thuật và thẩm mỹ và phải sử dụng thành thạo những đồ dùng trực quan đó để gây hứng thú học tập cho trẻ và hướng trẻ biết sáng tạo và hướng đến cái đẹp trong cuộc sống. - Sau các tiết học các giáo viên cần cho trẻ thường xuyên củng cố bài học đạo đức, bài học đó có thể thông suốt tiết học không nên chỉ dừng lại ở phạm vi cuối mỗi tiết học. - Cần rèn luyện nề nếp sinh hoạt hàng ngày tại lớp, thói quen ứng xử với bạn bè, kịp thời biểu dương những hành vi tốt và nhẹ nhàng uốn nắn những hành vi chưa phù hợp với trẻ. - Giáo viên cần tạo tình huống thực tế để trẻ được trải nghiệm bài học đạo đức, giúp trẻ được đặt mình vào tình huống đó để trẻ có

thể tự rút ra bài học cho mình, giáo viên sử dụng câu hỏi mở để giúp trẻ nếu trẻ gặp khó khăn trong việc rút ra bài học cho mình.

- Giáo viên mầm non cần thường xuyên kế hoạch và luân phiên 2 hình thức dạy học. Cả dạy học trong lớp và dạy học ngoài trời để đạt hiệu quả giáo dục đạo đức cao hơn, đặc biệt là hình thức dạy học ngoài trời, đây là hình thức có thể giúp trẻ lĩnh hội bài học đạo đức hiệu quả và tự nhiên nhất.

- Sử dụng kế hoạch nhiều phương pháp dạy học trong tiến trình học. Cho trẻ làm quen với tác phẩm mang lại sự phong phú, đa dạng trong giờ học, tạo hứng thú cho trẻ,

- Mỗi giáo viên mầm non phải là một hình mẫu chuẩn mực đạo đức không ngừng nâng cao ý thức và trách nhiệm cũng như chuẩn mực sự phạm cho bản thân, là một tấm gương sáng trong từng hành vi, lời nói để có thể giáo dục đạo đức cho trẻ một cách toàn diện nhất.

3.2.3 Đối với phụ huynh

- Thực hiện tốt công tác tuyên truyền với phụ huynh, phải làm sao cho phụ huynh hiểu tầm quan trọng của việc giáo dục đạo đức cho trẻ để từ đó phối kế hoạch với giáo viên trong việc giáo dục trẻ (khi phụ huynh nhận thức được thì sẽ tạo đi kiện thuận lợi cho cô giáo), giúp phụ huynh hiểu được ý nghĩa to lớn của việc giáo dục đạo đức đối với sự hình thành khả năng cảm thụ văn học, giáo dục về mặt tình cảm cho trẻ, phát triển và hoàn thiện nhân cách trẻ. - Tham gia đầy đủ các buổi trò chuyện trực tiếp giữa giáo viên với các bậc phụ huynh để trao đổi về nội dung, hình thức, phương pháp giáo dục đạo đức cho trẻ nhằm thống nhất được với cách thức giáo dục ở gia đình, nâng cao hiệu quả giáo dục.

- Phụ huynh cần chú ý đảm bảo về hình mẫu chuẩn mực đạo đức của mình đối với trẻ. Chú ý giáo dục trẻ bằng hình thức giáo dục sự phạm, tạo đi kiện cho trẻ được củng cố bài học đạo đức khi ở nhà mọi lúc mọi nơi và thường xuyên để trẻ khắc sâu được biểu tượng hành vi tốt, cần có khuyến khích, động viên khen ngợi khi trẻ có biểu hiện tốt, đúng chuẩn mực xã hội.

KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ

1. Kết luận

Giáo dục mầm non đang ngày càng được coi trọng bởi nó được xem như nguyên liệu tạo nên tảng vững chắc cho sự phát triển của mỗi con người. Trẻ lứa tuổi mẫu giáo, nhân cách bắt đầu được hình thành. Tuy chưa hoàn toàn định hình nhưng nó đã có cơ sở tương đối ổn định trong việc tiếp tục phát triển và hoàn thiện nhân cách. Các công trình nghiên cứu về tâm lý học nhận thấy những nét tính cách cơ bản trong nhân phẩm trẻ được hình thành chính trong thời kì này và thường ảnh hưởng đến đạo đức sau này của trẻ. Mà giáo dục đạo đức là nội dung trong giáo dục nhân cách con người phát triển toàn diện. Giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo thông qua các ti lệ học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học là một trong những hình thức giáo dục đạo đức đạt hiệu quả cao. Thông qua các tác phẩm văn học thi lệ nhi, các bài học giáo dục đạo đức được mang đến trẻ rất nhẹ nhàng mà sâu sắc. Hiệu quả tác động của nó còn nhanh hơn ngàn lời giáo huấn. Trong đề tài nghiên cứu này, chúng tôi đã đề cập đến cơ sở lí luận của vấn đề đạo đức cho trẻ, tìm ra những điểm mạnh của ti lệ học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học trong việc giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo. Không chỉ vậy, đề tài của tôi bước đầu khảo sát thực trạng của nội dung giáo dục đạo đức và việc sử dụng các phương pháp dạy học trong các ti lệ học Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học trong các trườn mầm non. Qua đi lệ tra cho thấy các giáo viên chưa phát huy được vai trò của việc k lệ học và sử dụng luân phiên các hình thức dạy học, các phương pháp dạy học và chưa tạo nhi lệ tình huống để trẻ trải nghiệm bài học đạo đức, đồng thời chúng tôi đưa ra một số giải pháp khác phục hạn ch lệ nhằm nâng cao hiệu quả của việc giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các ti lệ học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học”.

Với đề tài nghiên cứu về việc Giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo thông qua các ti lệ học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học này tôi rất mong được quan tâm, hưởng ứng, sự giúp đỡ và những đóng góp ý ki lệ của quý thầy cô và bạn đọc để đề tài nghiên cứu của tôi được đầy đủ và hoàn thiện hơn.

2. Kiến nghị

- Ban giám hiệu nhà trường cần tạo điều kiện nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ cho giáo viên, thông qua các lớp học đào tạo từ xa, các lớp bồi dưỡng chuyên môn, các cuộc thi nghiệp vụ giao lưu giữa các trường.

- Ban giám hiệu nhà trường cần tổ chức các buổi sinh hoạt chuyên đề về Giáo dục đạo đức hiện nay để nâng cao nhận thức của giáo viên về tầm quan trọng của giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo.

- Ban giám hiệu nhà trường cần phải thật sự sát sao trong việc tổ chức, đánh giá, kiểm tra việc thực hiện công tác giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo trong trường.

- Ban giám hiệu nhà trường cần liên hệ chặt chẽ với gia đình trẻ hơn nữa. Cụ thể là giữa giáo viên với cha mẹ trẻ. Thông qua các buổi họp phụ huynh, qua thời gian đón và trả trẻ, cô giáo và cha mẹ cần thống nhất với nhau về nội dung, phương pháp giáo dục trẻ nói chung và giáo dục đạo đức cho trẻ nói riêng.

- Ban giám hiệu nhà trường cần xây dựng môi trường sống và học tập lành mạnh cho trẻ. Cần huy động nguồn lực vật chất từ các cơ quan, đoàn thể, các nhân trong xã hội để xây dựng cơ sở vật chất, trang thi ế bị, đồ dùng, đồ chơi cho trẻ trong trường

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Đào Thanh Âm – Trịnh Dân – Nguyễn Thị Hoài – Đinh Văn Vang (2005), *Giáo dục mầm non (tập 2)*, NXB Đại học Sư phạm Hà Nội 2005.
- [2]. Bộ Giáo dục và đào tạo (2007), *Hướng dẫn thực hiện chương trình giáo dục mầm non*.
- [3]. Nguyễn Hà Kim Giang (2002), *Giáo trình Phương pháp cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học*, NXB Giáo dục Việt Nam
- [4]. Nguyễn Thu Thủy (1986), *Sách Giáo dục trẻ mẫu giáo qua thơ, truyện*
- [5]. Bộ Giáo dục và đào tạo (2008), *Tạp chí giáo dục mầm non (số 2, số 3, số 4)*.
- [6]. Phạm Thị Châu – Nguyễn Thị Oanh – Trần Thị Sinh (2006), *Giáo dục học mầm non*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [7]. Nhà xuất bản Giáo dục (1997), *Kể chuyện đạo đức Bác Hồ*.
- [8]. Ngô Công Hoàn (2006), *Giá trị đạo đức và giáo dục đạo đức cho trẻ em lứa tuổi mầm non*, NXB Đại học Sư phạm.
- [9]. Phan Thanh Long – Trần Quang Cán - Nguyễn Văn Diện (2008), *Lí luận giáo dục*, NXB Đại học Sư Phạm.
- [10]. Lã Thị Bắc Lý (2008), *Văn học thiếu nhi với giáo dục trẻ em lứa tuổi mầm non*, NXB Đại học Sư Phạm.
- [11]. Lã Thị Bắc Lý (2008), *Giáo trình văn học trẻ em*, NXB Đại học Sư phạm.
- [12]. Tổng hội Y học Việt Nam – Hội Nhi khoa Việt Nam (2006), *Gia đình (số 1, số 2)*.
- [13]. Nguyễn Thu Trang (2008), *Phương pháp giáo dục trẻ em từ 0 đến 6 tuổi*, NXB Lao động – xã hội.
- [14]. Lê Đức Trung (2006), *88 cách rèn luyện thói quen tốt cho trẻ*, NXB Văn hóa – thông tin.
- [15]. Nguyễn Ánh Tuyết (2005), *Giáo dục mầm non những vấn đề lí luận và thực tiễn*, NXB Đại học Sư phạm.

[16]. Viện chiến lược và chương trình giáo dục – Trung tâm nghiên cứu chiến lược và phát triển chương trình giáo dục mầm non (2008), *Tuyển chọn bài hát, thơ ca, truyện, câu đố - theo chủ đề*, NXB Giáo dục.

PHỤ LỤC

PHIẾU TRƯNG CẦU Ý KIẾN

Để tìm hiểu thực trạng giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các tiết học “Cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học”(CTLQVTPVH), từ đó, phân tích các nguyên nhân dẫn đến thực trạng, đồng thời đề ra biện pháp nâng cao kết quả quá trình giáo dục đạo đức cho trẻ, xin thầy cô vui lòng cho biết ý kiến của mình về một số vấn đề sau.

Câu 1: Trong các tiết học CTLQVTPVH ở các lớp mẫu giáo, thầy cô có khai thác nội dung và ý nghĩa giáo dục đạo đức của các tác phẩm văn học hay không?

Đáp án

1. Có
2. Không

Câu 2: Nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ được khai thác trong các tiết học CTLQVTPVH ở lớp mẫu giáo ở mức độ nào?

Đáp án

1. Thường xuyên
2. Đôi khi
3. Không thực hiện

Câu 3: Theo Cô, trong các tiết học CTLQVTPVH ở lớp mẫu giáo, nội dung giáo dục đạo đức nào được đưa vào để giáo dục trẻ?

Đáp án

1. Giáo dục lòng nhân ái và những yếu tố sơ đẳng của lòng yêu nước
2. Giáo dục quan hệ bạn bè, xây dựng lớp đoàn kết thân ái

3. Giáo dục những quy tắc lễ phép, hành vi có văn hóa và những đức tính tốt

4. Cả 3 nội dung trên

Câu 4: Theo thầy cô, việc đưa các nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các tác phẩm văn học cho trẻ là 1 việc làm.

Đáp án

1. Cần thiết

2. Không cần thiết

Câu 5: Theo thầy cô, để giáo dục các nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ mẫu giáo, giáo viên có cần phải nắm vững đặc điểm tâm lí của trẻ theo từng độ tuổi không?

Đáp án

1. Có

2. Không

Câu 6: Việc thực hiện các nội dung giáo dục đạo đức cho trẻ thông qua các tiết học CTLQVTPVH tại các trường mầm non được thầy cô triển khai như thế nào trong các tiết học đó?

Đáp án

1. Đặt câu hỏi mở để trẻ tự trả lời.

2. Tạo tình huống cho trẻ.

3. Giáo dục chủ yếu bằng lời cô nói.

Câu 7: Trong các phương pháp dạy học sau đây, theo thầy cô thì phương pháp nào sử dụng hiệu quả cao trong việc giáo dục đạo đức cho trẻ ở các tiết học CTLQVTPVH? Vì sao?

Đáp án

1. Phương pháp thực hành luyện tập.

2. Phương pháp diễn giải.
3. Phương pháp nêu gương.
4. Phương pháp đánh giá, nhận xét.
5. Phương pháp đàm thoại.
6. Phương pháp trực quan.
7. Phương pháp trò chơi.

Câu 8: Trong các tiết học CTLQVTPVH, thầy cô đã sử dụng các phương pháp dạy học nào dưới đây nhằm giáo dục đạo đức cho trẻ.

Đáp án

1. Phương pháp luyện tập.
2. Phương pháp diễn giải.
3. Phương pháp nêu gương.
4. Phương pháp đánh giá, nhận xét.
5. Phương pháp đàm thoại.
6. Phương pháp trực quan.
7. Phương pháp trò chơi

Câu 9: Trong các hình thức dạy học dưới đây, hình thức nào thường được sử dụng khi CTLQVTPVH

Đáp án

1. Dạy học ở trên lớp.
2. Dạy học ở ngoài trời.
3. Kết hợp cả 2 hình thức trên.

Câu 10: Thầy cô thường dùng cách nào dưới đây sau tiết học CTLQVTPVH để giúp trẻ củng cố tri thức, niềm tin, tình cảm về đạo đức?

Đáp án

1. Cho trẻ ôn bài thường xuyên bằng lý thuyết.
2. Tạo tình huống thực tế để trẻ trải nghiệm.
3. Củng cố bài học đạo đức cho trẻ qua việc rèn nếp sinh hoạt hàng ngày cho trẻ tại lớp, rèn thói quen ứng xử với bạn bè trên lớp

Xin chân thành cảm ơn sự hợp tác quý báu của Thầy Cô.